

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**OCHRANA VLASTNICKÝCH PRÁV V NAŠEM
PRÁVNÍM ŘÁDU**

Autor práce: Bohumír Bárta

Studijní obor: bezpečnostně právní činnost ve státní správě

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Bohuslav Petr Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Bohuslavu Petrovi Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení bakalářské práce.

OBSAH

Obsah	4
ÚVOD	5
Vlastnická práva z pohledu ústavního práva české republiky	6
Ochrana vlastnických práv z pohledu soukromého práva.....	10
Ochrana vlastnických práv podle občanského zákoníku	10
Smlouvy	17
Vlastnické právo.....	17
Ochrana vlastnických práv podle obchodního zákoníku	20
Občanský soudní řád	27
Zákon o vyvlastnění	29
Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů	32
Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).....	34
Ochrana vlastnických práv z pohledu veřejného práva.....	38
Zákon o přestupcích	38
Správní řád	42
Trestní zákon.....	43
Trestní řád	52
Problematika ochrany vlastnických práv	55
Ochrana vlastnictví v občanskoprávních sporech	55
Ochrana vlastnictví v oblasti veřejného práva	57
Závěr	58
Seznam použité literatury.....	61
Seznam příloh.....	61
Přílohy	62
Abstrakt.....	63
Abstract	64

ÚVOD

Vlastnická práva, tedy právo nabývat a vlastnit majetek, jsou jedním ze základních lidských práv a svobod v moderní demokratické společnosti. Vývoj vlastnických práv a pohledu na ně se odvíjí společně s vývojem lidské společnosti.

V průběhu vývoje lidské společnosti můžeme v různých kulturách a státních zřízeních pozorovat zcela odlišné pohledy na vlastnická práva a také různé stupně jejich ochrany. V různých stupních vývoje můžeme pozorovat také vývoj lidských práv a jejich ochrany. Na počátku se jednalo pouze o obyčejová práva. Ve feudální společnosti bylo právo nabývat a vlastnit majetek vyhrazeno pouze elitářským skupinám feudálů. V totalitních režimech dochází často k nekompromisním zásahům do práv a svobod občanů. Sami si ještě pamatujeme znárodňování a konfiskace prováděné komunistickým režimem v našem státě.

Stejně tak se vyvíjí i předmět vlastnických práv. Od pradávna se předmětem vlastnických práv stával movitý a nemovitý majetek. V otrokářské společnosti se mohl předmětem vlastnických práv stát dokonce i člověk. Až v 19. a 20. století nastal vývoj ochrany vlastnických práv k takzvanému duševnímu vlastnictví. Vlastnická práva se stala v moderní době nejčastějším předmětem sporů.

Stěžejní úlohu v ochraně vlastnických práv má stát. V moderním demokratickém zřízení stát respektuje základní lidská práva a svobody, vymáhá jejich respektování a poskytuje svým občanům přiměřenou ochranu proti jejich porušování a pomoc při jejich vymáhání. Vymahatelnost práva je jedním ze základních znaků a pilířů fungujícího demokratického státu.

Tato bakalářská práce si bere za úkol zmapovat příslušná ustanovení našich právních norem z pohledu ochrany vlastnického práva a dále zkoumat jejich funkčnost a možnost jejich využití. Dalším cílem této práce je posoudit vymahatelnost práva z pohledu běžného občana České republiky a definovat problémy v interakci občanů se státními orgány v oblasti vlastnických práv.

VLASTNICKÁ PRÁVA Z POHLEDU ÚSTAVNÍHO PRÁVA ČESKÉ REPUBLIKY

Ústava jako základní zákon plní v podmínkách moderního státu celou řadu úkolů a rozmanitým způsobem ovlivňuje vývoj společnosti. V této souvislosti hovoříme o funkcích ústavy. Funkce ústavy, její poslání, vyplývají z výše řečeného. Záleží ovšem i na obecném chápání uspořádání společnosti a státu. Jestliže má být stát výrazem obecného zájmu, budou funkce ústavy jiné, než bude-li stát nástrojem určité třídy k udržení a rozvoji její moci.¹

Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.²

Již toto ustanovení uvedené v prvním odstavci článku 1 Ústavy České republiky vyjadřuje úctu k právům a svobodám člověka a občana. Nedílnou součástí práv a svobod člověka jsou i jeho práva nabývat a vlastnit majetek.

- (1) Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.*
- (2) Ústavní zákon může stanovit, kdy lid vykonává státní moc přímo.*
- (3) Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*
- (4) Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.³*

Tato velmi důležitá ustanovení článku 2 z první hlavy Ústavy České republiky v podstatě definují základní principy demokracie. Pravidla chování občanů v demokratickém zřízení jsou upravena zákonem. Nikdo nesmí být nucen dělat cokoli nad rámec zákona a každý má právo činit to, co zákon nezakazuje. Je zde zároveň zakotveno základní právo občana podílet se prostřednictvím demokraticky zvolených orgánů na výkonu státní správy.

¹ Prof. JUDr. Jan Filip, CSc, doc. JUDr. Jan Svatoň, CSc, JUDr. Josef Zimek, Ph.D. – Základy Státovědy, Masarykova univerzita 2006, ISBN 80-210-4057-2

² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, hlava I, článek 1, odstavec 1

³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, hlava I, článek 2

Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.⁴

Toto ustanovení článku 4 zakládá takzvanou soudní ochranu lidských práv a svobod. To znamená, že každý má právo se se svým sporem obrátit na nezávislý soud a žádat jeho rozhodnutí. Stát garantuje, že soudy budou rozhodovat nezávisle, nestranně a v souladu s právním řádem České republiky. Zároveň garantuje možnost využití opravných prostředků proti rozhodnutí soudu, které budou popsány v dalších kapitolách této bakalářské práce.

Čl.1

Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.⁵

Čl.3

- (1) Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.*
- (2) Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.*
- (3) Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.⁶*

Čl.4

- (1) Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.*
- (2) Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základních práv a svobod (dále jen "Listina") upraveny pouze zákonem.*
- (3) Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.*

⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, hlava I, článek 4

⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, hlava I, článek 1

⁶ Ústavní zákon č. 2/1991 Sb., Listina základních práv a svobod, hlava I, článek 3

- (4) *Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.*⁷

Články 1, 3 a 4 Listiny základních práv a svobod určují rovné postavení všech občanů a dále specifikují výše popsaná ustanovení Ústavy České republiky. Je zde stanoveno, že lidská práva jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. Tato práva tedy existují bez možnosti jejich zrušení, byť i z vůle jejich nositele. Lidská práva mohou být omezena pouze zákonem v přesně vyjmenovaných případech a zásah do nich je přípustný pouze v odůvodněných případech a v nezbytně nutném rozsahu. Právo upravovat lidská práva a zasahovat do těchto práv je zde dáno výhradně státu a orgánům státní moci.

Čl.11

- (1) *Každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Dědění se zaručuje.*
- (2) *Zákon stanoví, který majetek nezbytný k zabezpečování potřeb celé společnosti, rozvoje národního hospodářství a veřejného zájmu smí být jen ve vlastnictví státu, obce nebo určených právnických osob; zákon může také stanovit, že určité věci mohou být pouze ve vlastnictví občanů nebo právnických osob se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice.*
- (3) *Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.*
- (4) *Vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu.*
- (5) *Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.*⁸

V článku 11 se dostáváme ke konkrétní definici vlastnických práv a jejich omezení. Je zde zdůrazněno, že vlastnická práva s sebou zároveň nesou i povinnosti vyplývající ze zodpovědnosti za předmět vlastnických práv. Důležité je ustanovení odstavce 4 o vyvlastnění, kdy vyvlastnění je v České republice možné pouze ve

⁷ Ústavní zákon č. 2/1991 Sb., Listina základních práv a svobod, hlava I, článek 4

⁸ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, hlava II, oddíl 1, článek 11

veřejném zájmu na základě zákona a za vyvlastněný majetek náleží jeho vlastníkovu přiměřená finanční nebo jiná náhrada.

Právo na soudní a jinou právní ochranu

Čl.36

- (1) Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.*
- (2) Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny.*
- (3) Každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem.*
- (4) Podmínky a podrobnosti upravuje zákon.⁹*

Ve výše citovaném ustanovení hlavy páté Listiny základních práv a svobod je zakotveno právo na soudní a jinou právní ochranu. Tímto ustanovením je každému člověku na území České republiky dáno právo obrátit se s vymáháním svého práva na nezávislý soud nebo jiný státní orgán (zpravidla jsou tímto ustanovením myšleny správní orgány obecně). Hlava pátá Listiny základních práv a svobod dále hovoří o základních právech v řízení před soudem nebo správním orgánem, jako je například právo na právní pomoc, právo odepřít výpověď nebo právo na ústní projednání v jazyce, který účastník řízení ovládá. Tato práva jsou dále upravena zákony, které budou rozebírány v dalších kapitolách této bakalářské práce.

Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod vymezují základní principy demokracie, definují právo nabývat a vlastnit majetek a zavazují stát k poskytování ochrany vlastnických práv a zajištění jejich vymahatelnosti prostřednictvím nezávislé soudní moci. Výše citovaná ustanovení ústavních zákonů můžeme ve stejném nebo obdobném znění nalézt v ústavách většiny demokratických států po celém světě. Zařazení vlastnických práv mezi základní lidská práva a jejich přiměřená ochrana je znakem funkčního demokratického státního systému.

⁹ Ústavní zákon č. 2/2003, Listina základních práv a svobod, hlava pátá, článek 36

OCHRANA VLASTNICKÝCH PRÁV Z POHLEDU SOUKROMÉHO PRÁVA

Základními právními normami soukromého práva České republiky jsou zákon č. 40 z roku 1964 Sb., občanský zákoník, a zákon č. 513 z roku 1991 Sb., obchodní zákoník, oba ve znění pozdějších předpisů. Procesní stránka soukromého práva je zakotvena v zákoně č. 99 z roku 1963 Sb., občanský soudní řád. Základními charakteristikami soukromého práva je rovnost subjektů a smluvní svoboda. Do odvětví soukromého práva patří pochopitelně ještě řada dalších předpisů, ale výše zmíněné považuji z pohledu vlastnických práv a jejich ochrany za stěžejní.

OCHRANA VLASTNICKÝCH PRÁV PODLE OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, upravuje vzájemné právní vztahy mezi fyzickými a právními osobami, případně mezi těmito osobami a státem. Upravuje způsoby nabývání vlastnických práv a zároveň povinnosti a práva vlastníků a věřitelů v případech, které nejsou upraveny zvláštním zákonem. Vzhledem k velkému rozsahu nelze v této bakalářské práci rozebrat celý zákon a proto budou zmíněna jen některá ustanovení, která považuji za nejdůležitější z pohledu ochrany vlastnických práv.

Občanskoprávní vztahy a jejich ochrana

§ 1

- (1) Úprava občanskoprávních vztahů přispívá k naplňování občanských práv a svobod, zejména ochrany osobnosti a nedotknutelnosti vlastnictví.*
- (2) Občanský zákoník upravuje majetkové vztahy fyzických a právnických osob, majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, jakož i vztahy vyplývající z práva na ochranu osob, pokud tyto občanskoprávní vztahy neupravují jiné zákony.*
- (3) Právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti upravují zvláštní zákony.*

§ 2

- (1) Občanskoprávní vztahy vznikají z právních úkonů nebo z jiných skutečností, s nimiž zákon vznik těchto vztahů spojuje.*
- (2) V občanskoprávních vztazích mají účastníci rovné postavení.*

- (3) *Účastníci občanskoprávních vztahů si mohou vzájemná práva a povinnosti upravit dohodou odchylně od zákona, jestliže to zákon výslovně nezakazuje a jestliže z povahy ustanovení zákona nevyplývá, že se od něj nelze odchýlit.*

§ 3

- (1) *Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.*
- (2) *Fyzické a právnické osoby, státní orgány a orgány místní samosprávy dbají o to, aby nedocházelo k ohrožování a porušování práv z občanskoprávních vztahů a aby případné rozpory mezi účastníky byly odstraněny především jejich dohodou.*

§ 4

Proti tomu, kdo právo ohroží nebo poruší, lze se domáhat ochrany u orgánu, který je k tomu povolán. Není-li v zákoně stanoveno něco jiného, je tímto orgánem soud.

§ 5

Došlo-li ke zřejmému zásahu do pokojného stavu, lze se domáhat ochrany u příslušného orgánu státní správy. Ten může předběžně zásah zakázat, nebo uložit, aby byl obnoven předešlý stav. Tím není dotčeno právo domáhat se ochrany u soudu.

§ 6

Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může ten, kdo je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit.¹⁰

V první hlavě občanského zákoníku nalézáme hlavní zásady vztahů tímto zákonem upravovaných. Důležité je zejména ustanovení o rovnosti subjektů. Toto ustanovení znamená, že v občanskoprávním vztahu jsou oba subjekty na stejné úrovni a žádný z nich není z pohledu práva nadřazen ostatním subjektům občanskoprávního vztahu. Toto je jeden ze základních rysů soukromého práva. Naopak v takzvaném právu

¹⁰ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, hlava první

veřejném (do kterého řadíme například právo trestní a právo správní) je zpravidla stát nadřazen ostatním subjektům.

Možnost úpravy vzájemných práv a povinností v občanskoprávních vztazích odchylně od zákona nazýváme takzvanou „smluvní svobodou“. Smluvní svoboda umožňuje účastníkům právního vztahu (zpravidla smluvní strany) smluvně upravit podmínky jejich vzájemného vztahu jinak, než jim ukládá zákon. Toto je samozřejmě možné pouze v případech, kdy zákon odchylnou úpravu výslovně nezakazuje. Typickým příkladem může být například sjednání prodloužené záruční doby při uzavření kupní smlouvy. V praxi se však lze setkat i s případy, kdy jedna smluvní strana využívá neznalosti nebo nepozornosti druhé smluvní strany a sjednáním smluvních podmínek odchylně od zákona může zbavit druhého účastníka právního vztahu ochrany, kterou mu zákonná úprava poskytuje.

V souladu s Ústavou a Listinou základních práv a svobod je i zde zakotveno právo na soudní ochranu a povinnost státních orgánů dohlížet, aby nedošlo k porušení nebo ohrožení práv a v takovém případě zjednat nápravu. V tomto případě je myšlena povinnost zejména správních orgánů, které mají za úkol kontrolovat a vymáhat dodržování jednotlivých zákonných úprav (např. Česká obchodní inspekce). Soud zpravidla v občanskoprávních vztazích jedná na základě podání, tedy žaloby.

Velmi podstatnou otázkou v občanskoprávních vztazích je způsobilost k právním úkonům. Zatímco způsobilost mít práva vzniká v podstatě narozením a v případě některých základních lidských práv ještě před narozením, způsobilost k právním úkonům vzniká postupně ode dne narození a plné způsobilosti k právním úkonům dosahuje fyzická osoba dovršením zletilosti, tedy věku 18 let, nebo uzavřením sňatku. Ve výjimečných případech, kdy osoba v důsledku duševní poruchy nebo nadměrného užívání alkoholu nebo jiných návykových látek nemá schopnost k provádění právních úkonů, soud rozhodnutím způsobilost takové osoby k právním úkonům omezí. Právní úkon, učiněný takovouto osobou, na který se takové omezení vztahuje, je tedy od svého počátku neplatný. V případě právnické osoby vzniká její způsobilost k právním úkonům dnem zápisu do obchodního nebo jiného obdobného rejstříku. Způsobilost právnických osob k právním úkonům může být omezena jen zákonem. Každá právnická osoba musí mít určenou osobu, která je oprávněna jménem právnické osoby vystupovat a činit právní úkony. Za právnickou osobu se považuje rovněž stát, pokud je účastníkem občanskoprávních vztahů.

Zastoupení

§ 22

- (1) *Zástupcem je ten, kdo je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.*
- (2) *Zastupovat jiného nemůže ten, kdo sám není způsobilý k právnímu úkonu, o který jde, ani ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného.*

§ 23

Zastoupení vzniká na základě zákona nebo rozhodnutí státního orgánu (zákonné zastoupení) anebo na základě dohody o plné moci.

§ 24

Zástupce musí jednat osobně; dalšího zástupce si může ustanovit, jen jestliže je to právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto. I z právních úkonů dalšího zástupce vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.¹¹

Zastupování při právních úkonech je obecnou problematikou, která se vztahuje nejen na občanskoprávní vztahy, ale prakticky na všechny odvětví práva. Každý má právo nechat se zastupovat jinou osobou. Zastoupením ze zákona může být například zastupování zákonného zástupce v případě dětí a mladistvých nebo osob s omezenou způsobilostí k právním úkonům. Zastupování na základě plné moci může vykonávat prakticky kdokoliv, kdo je sám způsobilý k provádění právních úkonů, ke kterým ho zmocnitel oprávnil. Jednáním zmocněnce v rozsahu vymezeném plnou mocí následně vznikají práva a povinnosti přímo zmocniteli. V některých případech, jako je například obhajoba v trestním řízení, je možnost zastupování omezena pouze na zastupování advokátem.

Plnou mocí může zmocnitel pověřit zmocněnce zastoupením v jednom nebo několika konkrétně specifikovaných úkonech, případně lze vystavit i takzvanou generální plnou moc, která umožňuje zmocněnci činit jménem zmocnitele veškeré právní úkony po dobu platnosti plné moci.

¹¹ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, hlava třetí, § 22-24

Právní úkony

§ 34

Právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.

§ 35

- (1) Projev vůle může být učiněn jednáním nebo opomenutím; může se stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit.*
- (2) Právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem.*
- (3) Právní úkony vyjádřené jinak než slovy se vykládají podle toho, co způsob jejich vyjádření obvykle znamená. Přitom se přihlíží k vůli toho, kdo právní úkon učinil, a chrání se dobrá víra toho, komu byl právní úkon určen.*

§ 36

- (1) Vznik, změnu nebo zánik práva či povinnosti lze vázat na splnění podmínky. K podmínce nemožné, na kterou je vázán zánik práva nebo povinnosti, se nepřihlíží.*
- (2) Podmínka je odkládací, jestliže na jejím splnění závisí, zda právní následky úkonu nastanou. Podmínka je rozvazovací, jestliže na jejím splnění závisí, zda následky již nastalé pominou.*
- (3) Jestliže účastník, jemuž je nesplnění podmínky na prospěch, její splnění záměrně zmaří, stane se právní úkon nepodmíněným.*
- (4) K splnění podmínky se nepřihlíží, způsobí-li její splnění záměrně účastník, který neměl právo tak učinit a jemuž je její splnění na prospěch.*
- (5) Nevyplývá-li z právního úkonu nebo jeho povahy něco jiného, má se za to, že podmínka je odkládací.*

§ 37

- (1) Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.*
- (2) Právní úkon, jehož předmětem je plnění nemožné, je neplatný.*
- (3) Právní úkon není neplatný pro chyby v psaní a počtech, je-li jeho význam nepochybný.*

§ 38

- (1) *Neplatný je právní úkon, pokud ten, kdo jej učinil, nemá způsobilost k právním úkonům.*
- (2) *Rovněž je neplatný právní úkon osoby jednající v duševní poruše, která ji činí k tomuto právnímu úkonu neschopnou.*

§ 39

Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.

§ 40

- (1) *Nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje zákon nebo dohoda účastníků, je neplatný.*
- (2) *Písemně uzavřená dohoda může být změněna nebo zrušena pouze písemně.*
- (3) *Písemný právní úkon je platný, je-li podepsán jednající osobou; činí-li právní úkon více osob, nemusí být jejich podpisy na téže listině, ledaže právní předpis stanoví jinak. Podpis může být nahrazen mechanickými prostředky v případech, kdy je to obvyklé. Je-li právní úkon učiněn elektronickými prostředky, může být podepsán elektronicky podle zvláštních předpisů.*
- (4) *Písemná forma je zachována, je-li právní úkon učiněn telegraficky, dálnopisem nebo elektronickými prostředky, jež umožňují zachycení obsahu právního úkonu a určení osoby, která právní úkon učinila.*
- (5) *K písemným právním úkonům těch, kteří nemohou číst a psát, je třeba úředního zápisu. Úřední zápis se nevyžaduje, má-li ten, kdo nemůže číst nebo psát, schopnost seznámit se s obsahem právního úkonu s pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek nebo prostřednictvím jiné osoby, kterou si zvolí, a je schopný vlastnoručně listinu podepsat.*

§ 40a

Jde-li o důvod neplatnosti právního úkonu podle ustanovení § 49a, § 55, § 140, § 145 odst. 2, § 479, § 589, § 701 odst. 1, § 775 a § 852b odst. 2 a 3 považuje se právní úkon za platný, pokud se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti právního úkonu nedovolá. Neplatnosti se nemůže dovolávat ten, kdo ji sám způsobil. Totéž platí, nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje dohoda účastníků

(§ 40). Je-li právní úkon v rozporu s obecně závazným právním předpisem o cenách, je neplatný pouze v rozsahu, ve kterém odporuje tomuto předpisu, jestliže se ten, kdo je takovým úkonem dotčen, neplatnosti dovolá.

§ 41

Vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu.

§ 41a

- (1) Má-li neplatný právní úkon náležitosti jiného právního úkonu, který je platný, lze se jej dovolat, je-li z okolností zřejmé, že vyjadřuje vůli jednající osoby.*
- (2) Má-li být právním úkonem zastřen právní úkon jiný, platí tento jiný úkon, odpovídá-li to vůli účastníků a jsou-li splněny všechny jeho náležitosti. Neplatnosti takového právního úkonu se nelze dovolávat vůči účastníku, který jej považoval za nezastřený.*

§ 42

Vznikne-li pro neplatnost právního úkonu škoda, odpovídá se za ni podle ustanovení tohoto zákona o odpovědnosti za škodu.¹²

Výše citované ustanovení hlavy čtvrté občanského zákoníku se podrobně zabývá právními úkony a důvody jejich neplatnosti. Platnost a neplatnost právních úkonů je velmi častým předmětem soudních sporů. Základem každého právního úkonu je projev vůle. Projevem vůle rozumíme jednání směřující ke vzniku, změně nebo zániku určitého právního vztahu. Projevem vůle může být také zdržení se takového jednání. Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, v případě právního úkonu činěného organizací musí být proveden oprávněnou osobou. Právní úkon učiněný pod nátlakem je tedy automaticky neplatný. Stejně tak nelze považovat za platný právní úkon jednání, které bylo zjevně míněno například jako žert. V případě, kdy účastník právního vztahu provedl právní úkon pod nátlakem nebo v důsledku omylu, ve který byl úmyslně uveden, může mít takové jednání i trestněprávní následky.

¹² Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, hlava čtvrtá, § 34-42

Další příčinou neplatnosti právního úkonu může být také jeho nesprávná forma. Příkladem může být například koupě nemovitosti, kdy zákon výslovně ukládá, aby byla uzavřena písemná kupní smlouva. V případě uzavření ústní kupní smlouvy o prodeji nemovitosti je takový právní úkon automaticky neplatný a pokud již bylo kupujícím poskytnuto plnění prodávajícímu, může se jednat o bezdůvodné obohacení.

Smlouvy

Obsáhlá část občanského zákoníku se zabývá problematikou smluv. Smlouvou obecně rozumíme právní úkon dvou nebo více subjektů zakládající určitý právní vztah. Smlouva nemusí mít mimo vyjmenovaných případů, jako je například kupní smlouva na nemovitost, písemnou podobu. Může být sjednána i ústně nebo v současné době čím dál častěji používanou elektronickou formou. K uzavření smlouvy může dojít i jiným projevem vůle. Například zakoupením jízdenky a nastoupením do dopravního prostředku hromadné dopravy osob uzavírá cestující s přepravcem smlouvu, ve které se přepravce zavazuje cestujícího přepravit do určitého místa za úhradu v ceně jízdenky za podmínek stanovených přepravním řádem.

Podle jednotlivých typů rozlišujeme smlouvy kupní, směnné, darovací, smlouvy o dílo, smlouvy o půjčce a výpůjčce, nájemní smlouvy a další typy pojmenovaných a nepojmenovaných smluv. Vzhledem k velkému rozsahu není možné zde vložit citace zákona. Občanský zákoník samozřejmě pamatuje na ochranu smluvních stran v případě neplnění závazků ze smlouvy vyplývajících.

Problémem může být již výše popsána smluvní svoboda, která umožňuje smluvním stranám sjednat si podmínky odchylně od zákona, protože nevhodné užití nebo dokonce úmyslné zneužití této možnosti může podstatně omezit ochranu práv jedné ze smluvních stran.

Vlastnické právo

§ 123

Vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním.

§ 124

Všichni vlastníci mají stejná práva a povinnosti a poskytují se jim stejná právní ochrana.¹³

§ 126

- (1) Vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje; zejména se může domáhat vydání věci na tom, kdo mu ji neprávem zadržuje.*
- (2) Obdobné právo na ochranu má i ten, kdo je oprávněn mít věc u sebe.¹⁴*

§ 131

- (1) Neoprávněný držitel je povinen vždy vydat věc vlastníkovi spolu s jejími plody a užitky a nahradit škodu, která neoprávněnou držbou vznikla. Může si odpočítat náklady nutné pro údržbu a provoz věci.*
- (2) Neoprávněný držitel si může od věci oddělit to, čím ji svým nákladem zhodnotil, pokud je to možné bez zhoršení podstaty věci.¹⁵*

Nabývání vlastnictví

§ 132

- (1) Vlastnictví věci lze nabyt kupní, darovací nebo jinou smlouvou, děděním, rozhodnutím státního orgánu nebo na základě jiných skutečností stanovených zákonem.*
- (2) Nabývá-li se vlastnictví rozhodnutím státního orgánu, nabývá se vlastnictví dnem v něm určeným, a není-li určen, dnem právní moci rozhodnutí.*

Výše citovaná ustanovení jsou základní obecnou úpravou nabývání vlastnických práv a jejich ochrany. Rovněž oprávněnost nabývání vlastnických práv se často stává předmětem soudních sporů. Velmi časté jsou například spory o dědictví a také spory o vlastnická práva nabývaná rozhodnutím státního orgánu – zejména se v tomto případě jedná o relativně nedávný problém restitucí a privatizace. Právní ochrana vlastnictví je dána zákonem a je možno se jí domáhat u soudu. Velmi důležitá je též právní ochrana toho, kdo je oprávněn mít věc u sebe. Jedná se například o

¹³ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 123-124

¹⁴ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 126

¹⁵ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 131

problematiku pronájmů, zápůjček atd. V této oblasti se může oprávněný uživatel nebo držitel rovněž domáhat svých práv vůči vlastníkovi dané věci.

Zvláštním ustanovením občanského zákoníku z pohledu ochrany vlastnických práv je také bezdůvodné obohacení:

§ 451

- (1) *Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.*
- (2) *Bez důvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.¹⁶*

§ 454

Bez důvodně se obohatil i ten, za nějž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.

§ 455

- (1) *Za bezdůvodné obohacení se nepovažuje, bylo-li přijato plnění promlčeného dluhu nebo dluhu neplatného jen pro nedostatek formy.*
- (2) *Rovněž se za bezdůvodné obohacení nepovažuje přijetí plnění za hry nebo sázky uzavřené mezi fyzickými osobami a vrácení peněz do hry nebo sázky půjčených; u soudu se však těchto plnění nelze domáhat.*

§ 456

Předmět bezdůvodného obohacení se musí vydat tomu, na jehož úkor byl získán. Nelze-li toho, na jehož úkor byl získán, zjistit, musí se vydat státu.

§ 457

Je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.

§ 458

- (1) *Musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.*

¹⁶ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 451

(2) *S předmětem bezdůvodného obohacení musí být vydány i užitky z něho, pokud ten, kdo obohacení získal, nejednal v dobré víře.*

(3) *Ten, kdo předmět bezdůvodného obohacení vydává, má právo na náhradu nutných nákladů, které na věc vynaložil.*

§ 459

Je-li povinen předmět bezdůvodného obohacení vydat ten, kdo nebyl v dobré víře, může soud rozhodnout, že lze právo uspokojit i z věcí, kterých z bezdůvodného obohacení nabyl, a to i tehdy, jestliže jinak podle ustanovení občanského soudního řádu výkonu rozhodnutí nepodléhají. Dokud není právo na vydání předmětu bezdůvodného obohacení uspokojeno, nesmí dlužník s takovými věcmi v rozhodnutí uvedenými nakládat.¹⁷

Výše citovaná ustanovení definují bezdůvodné obohacení. V tomto případě se může jednat o plnění získané omylem, ale i o plnění získané lstivým nebo podvodným jednáním. Bezdůvodné obohacení může vzniknout i v důsledku neplatného právního úkonu, o jehož neplatnosti bylo rozhodnuto až po poskytnutí plnění. Povinnost vrátit předmět bezdůvodného obohacení je tedy významným prvkem ochrany vlastnických práv.

Oprávněná osoba se v případě bezdůvodného obohacení stává věřitelem a může uplatnit svůj nárok na vrácení bezdůvodného obohacení u soudu. V případě bezdůvodného obohacení získaného lstivým nebo podvodným způsobem může mít takové jednání rovněž trestněprávní následky, jak bude popsáno v dalších kapitolách zabývajících se veřejným právem.

OCHRANA VLASTNICKÝCH PRÁV PODLE OBCHODNÍHO ZÁKONÍKU

§ 1

Rozsah působnosti

(1) Tento zákon upravuje postavení podnikatelů, obchodní závazkové vztahy, jakož i některé jiné vztahy s podnikáním související, a zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství¹).

¹⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 454-459

(2) *Právní vztahy uvedené v odstavci 1 se řídí ustanoveními tohoto zákona. Nelze-li některé otázky řešit podle těchto ustanovení, řeší se podle předpisů práva občanského. Nelze-li je řešit ani podle těchto předpisů, posoudí se podle obchodních zvyklostí, a není-li jich, podle zásad, na kterých spočívá tento zákon.*¹⁸

Citované ustanovení § 1 obchodního zákoníku vymezuje věcnou působnost zákona. Hlavním předmětem úpravy jsou vztahy mezi podnikatelskými subjekty, tedy fyzickými a právnickými osobami zapsanými v obchodním rejstříku nebo jiném podobném rejstříku.

Obchodní zákoník je až na vybraná ustanovení podřízen občanskému zákoníku a v řadě případů je nutno v právních vztazích postupovat podle obou norem. Řada ustanovení obou právních norem je obdobných a vzájemně se prolínajících a doplňujících.

Z věcné působnosti zákona vyplývá, že z pohledu vlastnických práv v tomto zákoně půjde zejména o ochranu pohledávek vyplývajících z podnikatelské činnosti.

V rozboru tohoto zákona se zaměřím zejména na úpravy, které jsou odlišné od úprav daných občanským zákoníkem.

Předmět právní úpravy a její povaha

§ 261

(1) *Tato část zákona upravuje závazkové vztahy mezi podnikateli, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti.*

(2) *Touto částí zákona se řídí rovněž závazkové vztahy mezi státem nebo samosprávnou územní jednotkou a podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, jestliže se týkají zabezpečování veřejných potřeb. K tomuto účelu se za stát považují i státní organizace, jež nejsou podnikateli, při uzavírání smluv, z jejichž obsahu vyplývá, že jejich obsahem je uspokojování veřejných potřeb.*

(3) *Touto částí zákona se řídí bez ohledu na povahu účastníků závazkové vztahy*
a) mezi zakladateli obchodních společností, mezi společníkem a obchodní společností, jakož i mezi společníky navzájem, pokud jde o vztahy týkající se účasti na společnosti, jakož i vztahy ze smluv, jimiž se převádí podíl společníka,

¹⁸ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, § 1

- b) *mezi zakladateli družstva a mezi členem a družstvem, jakož i mezi členy družstva navzájem, pokud vyplývají z členského vztahu v družstvu, jakož i ze smluv o převodu členských práv a povinností,*
 - c) *z úplatných smluv týkajících se cenných papírů a jejich zprostředkování (§ 642),*
 - d) *ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho částí (§ 476), smlouvy o nájmu podniku (§ 488b), zástavní právo k obchodnímu podílu (§ 117a), smlouvy o úvěru (§ 497), smlouvy o kontrolní činnosti (§ 591), smlouvy zasílatelské (§ 601), smlouvy o provozu dopravního prostředku (§ 638), smlouvy o tichém společenství (§ 673), smlouvy o otevření akreditivu (§ 682), smlouvy o inkasu (§ 692), smlouvy o bankovním uložení věci (§ 700), smlouvy o běžném účtu (§ 708) a smlouvy o vkladovém účtu (§ 716),*
 - e) *z bankovní záruky (§ 313), z cestovního šeku (§ 720) a slibu odškodnění (§ 725),*
 - f) *mezi společností nebo družstvem a osobou, která je statutárním orgánem nebo jiným orgánem nebo jeho členem,*
 - g) *mezi zakladateli a správcem vkladu,*
 - h) *z finančního zajištění (§ 323a).*
- (4) *Touto částí zákona se řídí i vztahy vzniklé při zajištění plnění závazků v závazkových vztazích, jež se řídí touto částí zákona podle předchozích odstavců.*
- (5) *Při použití této části zákona podle odstavců 1 a 2 je rozhodující povaha účastníků při vzniku závazkového vztahu.*
- (6) *Smlouvy mezi osobami uvedenými v odstavcích 1 a 2, které nejsou upraveny v hlavě II této části zákona a jsou upraveny jako smluvní typ v občanském zákoníku, se řídí příslušnými ustanoveními o tomto smluvním typu v občanském zákoníku a obchodním zákoníkem. Směnná smlouva související s podnikáním stran se však řídí tímto zákonem a použijí se na ni přiměřeně ustanovení tohoto zákona o kupní smlouvě; při plnění závazku dodat zboží má každá ze stran postavení prodávajícího a při převzetí zboží postavení kupujícího.*
- (7) *Pojistná smlouva se řídí občanským zákoníkem a zvláštními zákony.*

§ 262

- (1) *Strany si mohou dohodnout, že jejich závazkový vztah, který nespadá pod vztahy uvedené v § 261, se řídí tímto zákonem. Jestliže taková dohoda směřuje ke*

zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, je neplatná.

- (2) Dohoda podle odstavce 1 vyžaduje písemnou formu.*
- (3) Touto částí zákona se řídí i vztahy vzniklé při zajištění závazků ze smluv, pro něž si strany zvolily použití tohoto zákona podle odstavce 1, jestliže osoba poskytující zajištění s tím projeví souhlas nebo v době vzniku zajištění ví, že zajišťovaný závazek se řídí touto částí zákona.*
- (4) Ve vztazích podle § 261 nebo podřízených obchodnímu zákoníku dohodou podle odstavce 1 se použijí, nevyplývá-li z tohoto zákona nebo ze zvláštních právních předpisů něco jiného, ustanovení této části na obě strany; ustanovení občanského zákoníku nebo zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulích a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele je však třeba použít vždy, je-li to ve prospěch smluvní strany, která není podnikatelem. Smluvní strana, která není podnikatelem, nese odpovědnost za porušení povinností z těchto vztahů podle občanského zákoníku a na její společné závazky se použijí ustanovení občanského zákoníku.*

§ 263

- (1) Strany se mohou odchýlit od ustanovení této části zákona nebo její jednotlivá ustanovení vyloučit s výjimkou ustanovení § 261 a 262, § 263 až 272, § 273, § 276 až 288, § 301, 303, 304, § 306 odst. 2 a 3, § 308, § 311 odst. 1, § 312, § 321 odst. 4, § 322, § 323 až 323f, 324, 341, 344, 355, 365, § 369a odst. 4 až 7, § 370, 371, 376, 382, 384, § 386 až 408, § 444, 458, 459, 477, 478, § 479 odst. 2, § 480, § 483 odst. 3, § 488, 488a, § 488c až 488e, § 493 odst. 1 věta druhá, § 499, § 509 odst. 1, § 528, 535, 592, 597, 608, § 612 až 614, § 620, § 622 odst. 4, § 628, 629, 655, 655a, 658, 659a, 659b, 659c, § 660 odst. 4 a 5, § 662 odst. 2 a 3, § 662a odst. 3, § 668 odst. 2, 3, 4 a 6, § 669 odst. 6, § 669a odst. 2, § 672a, § 673 odst. 2, § 678, § 679 odst. 1, § 680, 707, § 709 odst. 3, § 710 odst. 2 a 3, § 713 odst. 2, § 714 odst. 4, § 715a, § 718 odst. 1, § 719a, § 722 až 724, § 729, 743 a § 745 odst. 2.*
- (2) Strany se nemohou odchýlit od základních ustanovení v této části a od ustanovení, která předepisují povinnou písemnou formu právního úkonu.*

§ 264

- (1) Při určení práv a povinností ze závazkového vztahu se přihlíží i k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně v příslušném obchodním odvětví, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo se zákonem.
- (2) Obchodní zvyklosti, ke kterým se má přihlížet podle smlouvy, se použijí před těmi ustanoveními tohoto zákona, jež nemají donucující povahu.

§ 265

*Výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepožívá právní ochrany.*¹⁹

Výše citovaná ustanovení určují základní pravidla obchodních vztahů. Specifické je zejména ustanovení o obchodních zvyklostech a zásadách poctivého obchodního styku. Toto ustanovení je v podstatě analogické k ustanovení o „dobrých mravech“ a jeho využití v soudních sporech staví soud před relativně náročný úkol rozhodnout, zda napadené jednání bylo skutečně v rozporu s „dobrymi mravy“ nebo „obchodními zvyklostmi a zásadami poctivého obchodního styku“, protože tyto pojmy nejsou nikde zcela jednoznačně definovány.

I v obchodním zákoníku, stejně jako v občanském zákoníku, je zakotvena zásada smluvní svobody, tedy právo subjektů sjednat si smluvně podmínky právního vztahu odlišně od zákona, pokud v konkrétním případě zákon odlišný postup nezakazuje.

Obchodní zákoník následně definuje smluvní vztahy mezi obchodními partnery a jejich vzájemná práva a povinnosti v těchto smluvních vztazích. Stejně tak jsou definována práva věřitele při prodlení, neplnění nebo vadném plnění ze strany dlužníka a je upraven i institut odstoupení od smlouvy.

Nabytí vlastnického práva

§ 443

- (1) Kupující nabyvá vlastnického práva ke zboží, jakmile je mu dodané zboží předáno.
- (2) Před předáním nabyvá kupující vlastnického práva k přepravovanému zboží, když získá oprávnění zásilkou nakládat.

¹⁹ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, část 3, hlava 1, díl 1, § 261-265

§ 444

Strany si mohou písemně dojednat, že kupující nabude vlastnické právo před dobou uvedenou v § 443, jestliže předmětem koupě je zboží jednotlivě určené nebo zboží určené podle druhu a v době přechodu vlastnického práva bude dostatečně označeno k odlišení od jiného zboží, a to způsobem sjednaným mezi stranami, jinak bez zbytečného odkladu sděleným kupujícímu.

§ 445

Strany si mohou smluvit, že kupující nabude vlastnického práva ke zboží později, než je stanoveno v § 443. Nevyplývá-li z obsahu této výhrady vlastnického práva nic jiného, má se za to, že kupující má nabyt vlastnického práva teprve úplným zaplacením kupní ceny.

§ 446

Kupující nabývá vlastnické právo i v případě, kdy prodávající není vlastníkem prodávaného zboží, ledaže v době, kdy kupující měl vlastnické právo nabyt, věděl nebo vědět měl a mohl, že prodávající není vlastníkem a že není ani oprávněn zbožím nakládat za účelem jeho prodeje.²⁰

Nabývání vlastnického práva z pohledu obchodního zákoníku se odlišuje od odpovídajících ustanovení občanského zákoníku, kdy obchodním zákoníkem je jednoznačně zohledněno, že se jedná o smluvní vztahy podnikatelských subjektů.

Zajímavé a v praxi často využívané je ustanovení § 445 o výhradě vlastnického práva ke zboží s tím, že vlastnické právo přechází na kupujícího až úplným zaplacením kupní ceny. Pokud je tedy uzavřena kupní smlouva s takto definovanou výhradou vlastnického práva a kupující zakoupené zboží dále prodá nebo užije, aniž by věřiteli uhradil kupní cenu za toto zboží, může být toto jednání kvalifikováno jako trestný čin zpronevěra dle ustanovení § 249 trestního zákona.

Ustanovení § 446 přesně definuje stav označený jako nabytí vlastnického práva „v dobré víře“, tedy za situace, kdy kupující řádně zakoupí a uhradí zboží v dobré víře, že prodávající je vlastníkem předmětu koupě a nebo je oprávněn s tímto předmětem nakládat za účelem jeho prodeje. V tomto případě kupující nepozbývá svých vlastnických práv k takto zakoupenému předmětu prodeje a prodávajícímu tedy vzniká

²⁰ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, část 3, hlava 2, díl 1, oddíl 3, § 443-446

neoprávněné obohacení. Oprávněný vlastník předmětu prodeje tedy uplatňuje právo na náhradu škody na prodávajícím, aniž by tím byla dotčena vlastnická práva kupujícího. V tomto případě se rozchází právní úprava s občanským zákoníkem, kde kupující pozbývá svých vlastnických práv i v případě, kdy byl při prodeji uveden v omyl.

Smlouva o prodeji podniku

§ 476

Základní ustanovení

- (1) *Smlouvou o prodeji podniku se prodávající zavazuje odevzdat kupujícímu podnik a převést na něj vlastnické právo k podniku a kupující se zavazuje převzít závazky prodávajícího související s podnikem a zaplatit kupní cenu.*
- (2) *Smlouva vyžaduje písemnou formu.*

§ 477

- (1) *Na kupujícího přecházejí všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje.*
- (2) *Přechod pohledávek se jinak řídí ustanoveními o postoupení pohledávek.*
- (3) *K přechodu závazku se nevyžaduje souhlas věřitele, prodávající však ručí za splnění převedených závazků kupujícím.*
- (4) *Kupující je povinen bez zbytečného odkladu oznámit věřitelům převzetí závazků a prodávající dlužníkům přechod pohledávek na kupujícího.*

§ 478

- (1) *Zhorší-li se nepochybně prodejem podniku dobytnost pohledávky věřitele, může se věřitel domáhat podáním odporu u soudu do 60 dnů ode dne, kdy se dověděl o prodeji podniku, nejpozději však do šesti měsíců ode dne, kdy prodej byl zapsán do obchodního rejstříku (§ 488 odst. 1), aby soud určil, že vůči němu je převod závazku prodávajícího na kupujícího neúčinný.*
- (2) *Není-li prodávající zapsán v obchodním rejstříku, může být podán odpor u soudu do 60 dnů ode dne, kdy se věřitel doví o prodeji podniku, nejpozději však do šesti měsíců ode dne uzavření smlouvy.*
- (3) *Jestliže věřitel úspěšně uplatní právo podle odstavce 1 nebo 2, je prodávající povinen vůči němu splnit závazek v době splatnosti a je oprávněn požadovat od kupujícího poskytnuté plnění s příslušenstvím.*

§ 479

- (1) *Na kupujícího přecházejí všechna práva vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, jež se týkají podnikatelské činnosti prodáváného podniku. Je-li pro nabytí nebo zachování těchto práv rozhodné uskutečňování určité podnikatelské činnosti, započítává se do této činnosti nabyvatele uskutečněné po prodeji podniku i činnost uskutečněná při provozu podniku před jeho prodejem.*
- (2) *K přechodu práva podle odstavce 1 však nedochází, jestliže by to odporovalo smlouvě o poskytnutí výkonu práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví nebo povaze těchto práv.*

§ 480

Práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům podniku přecházejí z prodávajícího na kupujícího.

Citované ustanovení řeší problematiku ochrany vlastnických práv v případě prodeje podniku. Toto ustanovení reaguje na to, že vlastníci předlužených podniků neschopných plnit své závazky se v některých případech pokoušeli těchto podniků zbavit jejich prodejem. Podle stávající úpravy má věřitel při zhoršení vymahatelnosti pohledávek možnost napadnout smlouvu o prodeji podniku a požádat soud, aby prohlásil převod podniku za neúčinný. Prodávající se stává ručitelem za splnění pohledávek kupujícím. Na toto zákonné ustanovení navazuje rovněž takzvaný insolvenční zákon, který bude zmíněn v dalších kapitolách této bakalářské práce.

OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD

§ 1

Občanský soudní řád upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachování zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob.

§ 2

V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají

přítom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů fyzických a právnických osob a aby práv nebylo zneužíváno na úkor těchto osob.

§ 3

Občanské soudní řízení je jednou ze záruk zákonnosti a slouží jejímu upevnování a rozvíjení. Každý má právo domáhat se u soudu ochrany práva, které bylo ohroženo nebo porušeno.²¹

Výše citovaná ustanovení vymezují účel a působnost občanského soudního řádu, který je základní normou procesního práva v soukromoprávních sporech.

§ 7

- (1) V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.*
- (2) Spory a jiné právní věci uvedené v odstavci 1, o nichž podle zákona rozhodly jiné orgány než soudy, soudy v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují za podmínek uvedených v části páté tohoto zákona.*
- (3) Jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon.²²*

Občanský soudní řád dále určuje místní a věcnou příslušnost soudů. Rovněž určuje, kdo a za jakých podmínek může být účastníkem řízení před soudem.

Soukromoprávní řízení je zpravidla započato podáním žaloby. Občanský soudní řád upravuje náležitosti žaloby a postup při jejím projednávání, včetně práv a povinností účastníků řízení a způsobu dokazování a doručování.

Proti rozhodnutí soudu jsou přípustné opravné prostředky, kterými jsou odvolání, případně žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost. Mimořádným opravným prostředkem proti již pravomocnému rozhodnutí je dovolání.

Občanský soudní řád je, jak je již výše uvedeno, procesně právní normou a neobsahuje tedy přímo ustanovení týkající se ochrany vlastnických práv. Jeho účelem je upravit způsob vymáhání oprávněných zájmů a postup při řízení před soudem.

²¹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, část 1, hlava 1, § 1-3

²² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, část 1, hlava 2, § 7

Vzhledem k velkému rozsahu rovněž není možno v této práci citovat veškerá relevantní ustanovení týkající se řízení ve věcech ochrany vlastnických práv.

ZÁKON O VYVLASTNĚNÍ

Zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění je z pohledu ochrany vlastnických práv velmi důležitou normou, protože jako jediný umožňuje státu za náhradu vyvlastnit zákonným způsobem nabytý majetek fyzické nebo právnické osoby ve veřejném zájmu. Účelem tohoto zákona je možnost vyvlastnit za úhradu majetek (zpravidla se jedná o nemovitosti, tedy pozemky a stavby). Vyvlastněním se například odstraňuje riziko vzniku situace, kdy k provedení stavby ve veřejném zájmu je nutno získat pozemek určitého vlastníka, který však tento pozemek odmítá prodat nebo za něj vyžaduje výrazně nadhodnocenou cenu za účelem dosažení osobního zisku.

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje podmínky

- a) odnětí nebo omezení vlastnického práva nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu k pozemku nebo ke stavbě a přechod vlastnického práva nebo nabytí práva odpovídajícího věcnému břemenu k tomuto pozemku nebo stavbě pro dosažení účelu vyvlastnění stanoveného zvláštním zákonem,*
- b) poskytnutí náhrady za odnětí nebo omezení vlastnického práva nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu k pozemku nebo ke stavbě,*
- c) zrušení odnětí nebo omezení vlastnického práva nebo práva odpovídajícího věcnému břemenu k pozemku nebo ke stavbě a navrácení těchto práv jejich dosavadnímu nositeli.*

(2) Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení upravená zvláštními právními předpisy nejsou tímto zákonem dotčena.²³

Podmínky vyvlastnění

§ 3

(1) Vyvlastnění je přípustné jen pro účel vyvlastnění stanovený zvláštním zákonem a jen jestliže veřejný zájem na dosažení tohoto účelu převažuje nad zachováním

²³ Zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, § 1

dosavadních práv vyvlastňovaného. Vyvlastnění není přípustné, je-li možno práva k pozemku nebo stavbě potřebná pro uskutečnění účelu vyvlastnění získat dohodou nebo jiným způsobem.

- (2) *Sleduje-li se vyvlastněním provedení změny ve využití nebo v prostorovém uspořádání území, včetně umístování staveb a jejich změn, lze je provést, jen jestliže je v souladu s cíli a úkoly územního plánování.*

§ 4

- (1) *Vyvlastnění lze provést jen v takovém rozsahu, který je nezbytný k dosažení účelu vyvlastnění stanoveného zvláštním zákonem.*
- (2) *Veřejný zájem na vyvlastnění musí být prokázán ve vyvlastňovacím řízení.*
- (3) *Není-li možné pozemek, stavbu nebo jejich část, popřípadě právo odpovídající věcnému břemenu užívat bez vyvlastňovaného pozemku, stavby nebo jejich částí či věcného břemene buď vůbec nebo jen s nepřiměřenými obtížemi, lze na ně rozšířit vyvlastnění, jestliže o to vyvlastňovaný požádá, i když není nezbytné k dosažení daného účelu.*

§ 5

- (1) *Vyvlastnění je přípustné, jestliže vyvlastnitel učinil vše pro to, aby vyvlastňovanému byl po dobu nejméně 6 měsíců znám účel vyvlastnění stanovený zvláštním zákonem, a jestliže vyvlastňovaný nepřijal včas návrh vyvlastnitele na získání potřebných práv k pozemku nebo stavbě dohodou; lhůta, kterou vyvlastnitel stanoví vyvlastňovanému pro přijetí návrhu na uzavření smlouvy²⁴), nesmí být kratší než 60 dnů.*
- (2) *Dohoda o získání potřebných práv k pozemku nebo stavbě podle odstavce 1 musí obsahovat nárok vyvlastňovaného na vrácení převedených práv, pokud nebude zahájeno uskutečňování účelu převodu do 3 let od uzavření dohody.*
- (3) *Splnění podmínky podle odstavce 1 se nevyžaduje, není-li vyvlastňovaný znám, není-li znám jeho pobyt nebo nepodařilo-li se mu doručit na známou adresu v cizině.*
- (4) *Jsou-li pozemek nebo stavba ve spoluvlastnictví vyvlastňovaného a vyvlastnitele, lze vyvlastnění provést, jen jestliže účelu vyvlastnění nelze dosáhnout zrušením tohoto spoluvlastnictví.²⁴*

²⁴ Zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, § 3-5

Náhrady při vyvlastnění

§ 10

(1) *Za vyvlastnění náleží vyvlastňovanému náhrada*

- a) ve výši obvyklé ceny pozemku nebo stavby, včetně všech jejích součástí a příslušenství, došlo-li k odnětí vlastnického práva k nim, nebo*
- b) ve výši ceny práva odpovídajícího věcnému břemenu, došlo-li k omezení vlastnického práva k pozemku nebo stavbě zřízením věcného břemene nebo došlo-li k odnětí nebo omezení práva odpovídajícího věcnému břemenu.*

(2) *Kromě náhrad uvedených v odstavci 1 náleží vyvlastňovanému též náhrada stěhovacích nákladů, nákladů spojených se změnou místa podnikání a dalších obdobných nákladů, které vyvlastňovaný účelně vynaloží následkem a v souvislosti s vyvlastněním.*

(3) *Náhrady podle odstavců 1 a 2 se stanoví takovým způsobem a v takové výši, aby odpovídaly majetkové újmě, která se u vyvlastňovaného projeví v důsledku vyvlastnění. V případě, že obvyklá cena podle odstavce 1 písm. a) by byla nižší než cena zjištěná podle cenového předpisu, náleží vyvlastňovanému náhrada ve výši ceny zjištěné.*

§ 11

Místo náhrady uvedené v § 10 odst. 1 písm. a) se vyvlastňovanému poskytne jiný pozemek nebo stavba, dohodne-li se na tom s vyvlastnitelem; právo na vyrovnání rozdílu v obvyklé ceně vyvlastněného pozemku nebo stavby a náhradního pozemku nebo stavby není dotčeno.

§ 12

Zanikají-li vyvlastněním nájemní práva nebo věcná břemena váznoucí na pozemku nebo stavbě, náleží nájemci a oprávněnému z věcného břemene náhrada ve výši ceny těchto práv.²⁵

Výše citovaná ustanovení zákona č. 184/2006 Sb. Určují podmínky vyvlastnění a náhrady za vyvlastněný majetek. Další ustanovení tohoto zákona určují průběh řízení o vyvlastnění a práva a povinnosti účastníků řízení.

²⁵ Zákon č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, § 10-12

Důležité je, že v průběhu řízení musí být prokázán veřejný zájem na vyvlastnění. Typickým příkladem vyvlastnění ve veřejném zájmu může být například vyvlastnění pozemků potřebných pro stavbu komunikací nebo jiných liniových staveb, které jejich vlastníci odmítají prodat nebo za ně požadují nadhodnocené ceny.

**ZÁKON Č. 121/2000 SB., O PRÁVU AUTORSKÉM, O PRÁVECH
SOUVISEJÍCÍCH S PRÁVEM AUTORSKÝM A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH
ZÁKONŮ**

Zákon č. 121/2000 Sb. je velmi důležitou normou z pohledu ochrany vlastnických práv. Zajišťuje ochranu práv k takzvanému nehmotnému nebo duševnímu vlastnictví, které je v současné době, zejména z důvodu masivního rozvoje internetu a dalších komunikačních technologií, velmi častým předmětem útoků.

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje

- a) práva autora k jeho autorskému dílu,*
- b) práva související s právem autorským:*
 - 1. práva výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu,*
 - 2. právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu,*
 - 3. právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu,*
 - 4. právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho vysílání,*
 - 5. právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba trvání majetkových práv,*
 - 6. právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu,*
- c) právo pořizovatele k jím pořízené databázi,*
- d) ochranu práv podle tohoto zákona,*
- e) kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským.²⁶*

²⁶ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

§ 2

Autorské dílo

- (1) *Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.*
- (2) *Za dílo se považuje též počítačový program, je-li původní v tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvozem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným. Jiná kritéria pro stanovení způsobilosti počítačového programu a databáze k ochraně se neuplatňují. Fotografie a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, které jsou původní ve smyslu věty první, jsou chráněny jako dílo fotografické.*
- (3) *Právo autorské se vztahuje na dílo dokončené, jeho jednotlivé vývojové fáze a části, včetně názvu a jmen postav, pokud splňují podmínky podle odstavce 1 nebo podle odstavce 2, jde-li o předměty práva autorského v něm uvedené.*
- (4) *Předmětem práva autorského je také dílo vzniklé tvůrčím zpracováním díla jiného, včetně překladu díla do jiného jazyka. Tím není dotčeno právo autora zpracovaného nebo přeloženého díla.*
- (5) *Sborník, jako je časopis, encyklopedie, antologie, pásmo, výstava nebo jiný soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje podmínky podle odstavce 1, je dílem souborným.*
- (6) *Dílem podle tohoto zákona není zejména námět díla sám o sobě, denní zpráva nebo jiný údaj sám o sobě, myšlenka, postup, princip, metoda, objev, vědecká teorie, matematický a obdobný vzorec, statistický graf a podobný předmět sám o sobě.²⁷*

²⁷ Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, hlava 1, díl 1, § 2

Citovaný § 2 autorského zákona specifikuje, co se rozumí dílem, k němuž se vztahují autorská práva tímto zákonem chráněná.

Autorský zákon dále definuje, kdo je autorem nebo spoluautorem díla a jejich zákonná práva, která se k dílu vztahují. Rovněž podrobně definuje možnosti zveřejnění díla a jednotlivé druhy licencí. Dále je specifikováno, co je a co není považováno za zásah do práva autorského a za jakých podmínek je možné autorské dílo nebo jeho části dále využívat.

Autorský zákon je obsáhlou a moderní úpravou autorských práv. Pochopitelně navazuje na další právní normy, jako jsou občanský zákoník, obchodní zákoník, občanský soudní řád a v případě narušení autorských práv naplňujícího znaky trestného činu nebo správního deliktu rovněž na trestněprávní a správněprávní normy.

Orientace v autorském právu je poměrně komplikovaná vzhledem k velkému množství děl, které požívají autorské ochrany a v současné době díky moderním komunikačním technologiím i velké řadě možností jejich šíření, rozmnožování a sdílení. Nejčastější formou porušování autorského práva v České republice je nelegální pořizování kopií hudebních a filmových děl, případně počítačových programů, a jejich nelegální šíření například prostřednictvím internetových serverů.

ZÁKON O ÚPADKU A ZPŮSOBECH JEHO ŘEŠENÍ (INSOLVENČNÍ ZÁKON)

Zákon č. 182 z roku 2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen insolvenční zákon) nahradil zastaralý zákon 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Z pohledu ochrany vlastnických práv se jedná o důležitou právní normu, jejímž účelem je odstranit předlužení a insolvenční fyzických a právnických osob a chránit oprávněné zájmy věřitelů.

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon upravuje

a) řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením některým ze stanovených způsobů tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužnickým úpadkem nebo hrozícím úpadkem a k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnických věřitelů,

b) oddlužení dlužníka.²⁸

§ 3

Úpadek

(1) Dlužník je v úpadku, jestliže má

a) více věřitelů a

b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a

c) tyto závazky není schopen plnit (dále jen "platební neschopnost").

(2) Má se za to, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky, jestliže

a) zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo

b) je neplní po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo

c) není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo

d) nesplnil povinnost předložit seznamy uvedené v § 104 odst. 1, kterou mu uložil insolvenční soud.

(3) Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou - podnikatelem, je v úpadku i tehdy, je-li předlužen. O předlužení jde tehdy, má-li dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Při stanovení hodnoty dlužníkova majetku se přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.

(4) O hrozící úpadek jde tehdy, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.

§ 4

Způsob řešení úpadku

(1) Způsobem řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka v insolvenčním řízení (dále jen "způsob řešení úpadku") se rozumí

a) konkurs,

b) reorganizace,

c) oddlužení a

²⁸ Zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, Hlava 1, § 1

d) zvláštní způsoby řešení úpadku, které tento zákon stanoví pro určité subjekty nebo pro určité druhy případů.

(2) Rozhodnutím insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku se rozumí,

a) jde-li o konkurs nebo o některý ze zvláštních způsobů řešení úpadku, rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka (dále jen "rozhodnutí o prohlášení konkursu"),

b) jde-li o reorganizaci, rozhodnutí o povolení reorganizace a

c) jde-li o oddlužení, rozhodnutí o povolení oddlužení.²⁹

Výše citovaná ustanovení insolvenčního zákona stanovují působnost zákona, definici úpadku a zákonné způsoby jeho řešení.

Zákon č. 182/2006 Sb. je zároveň normou procesněprávní a upravuje postup insolvenčního řízení spolu s postavením, právy a povinnostmi jednotlivých účastníků řízení. Řízení se zahajuje podáním takzvaného insolvenčního návrhu, který může být podán jak ze strany dlužníka, tak ze strany věřitele. Insolvenční návrh musí obsahovat důkazy o úpadku dlužníka. Insolvenční soud následně rozhodne o návrhu a v případě jeho oprávněnosti vyhlásí úpadek dlužníka a stanoví způsob jeho řešení, případně osobu insolvenčního správce. Následně je provedeno zjištění a soupis majetkové podstaty dlužníka a věřitelé jsou vyzváni, aby své pohledávky za dlužníkem přihlásili do insolvenčního řízení. Poté přichází na řadu jeden ze způsobů řešení úpadku.

§ 244

Konkurs je způsob řešení úpadku spočívající v tom, že na základě rozhodnutí o prohlášení konkursu jsou zjištěné pohledávky věřitelů zásadně poměrně uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají, pokud zákon nestanoví jinak.³⁰

§ 316

(1) Reorganizací se rozumí zpravidla postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovu podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů.

²⁹ Zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

³⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, část 2, hlava 1, díl 1, § 244

- (2) *Reorganizací lze řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka, který je podnikatelem; reorganizace se týká jeho podniku.*
- (3) *Reorganizace není přípustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze podle zvláštního právního předpisu.*
- (4) *Reorganizace je přípustná, jestliže celkový obrat dlužníka podle zvláštního právního předpisu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 100,000.000 Kč, nebo zaměstnává-li dlužník nejméně 100 zaměstnanců v pracovním poměru; ustanovení odstavce 3 tím není dotčeno.*
- (5) *Jestliže dlužník společně s insolvenčním návrhem nebo nejpozději do 15 dnů po rozhodnutí o úpadku předložil insolvenčnímu soudu reorganizační plán schválený alespoň polovinou všech zajištěných věřitelů počítanou podle výše jejich pohledávek a alespoň polovinou všech nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, omezen podle odstavce 4 se nepoužije.³¹*

§ 389

- (1) *Dlužník, který není podnikatelem, může insolvenčnímu soudu navrhnout, aby jeho úpadek nebo jeho hrozící úpadek řešil oddlužením.*
- (2) *Jiná osoba než dlužník není oprávněna návrh na oddlužení podat.³²*

§ 398

(1) *Oddlužení lze provést zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře.*

(2) *Při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení majetkové podstaty v konkursu. Není-li dále stanoveno jinak, při tomto způsobu oddlužení do majetkové podstaty nenáleží majetek, který dlužník nabył v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schválení oddlužení.*

(3) *Při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky²⁹). Tuto částku rozvrhne dlužník mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí*

³¹ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, část 2, hlava 2, díl 1, § 316

³² Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, část 2, hlava 5, § 389

insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí z výtěžku zpeněžení zajištění; při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.³³

Výše uvedená ustanovení popisují základní možnosti řešení úpadku. Oproti zrušenému zákonu o konkursu a vyrovnání jsou nově zavedeny možnosti řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením a nově se může úpadcem stát i fyzická osoba, která není podnikatelem.

Zákon dále upravuje způsob vedení insolvenčního rejstříku, ve kterém jsou uvedeni úpadci a insolvenční správci.

OCHRANA VLASTNICKÝCH PRÁV Z POHLEDU VEŘEJNÉHO PRÁVA

ZÁKON O PŘESTUPCÍCH

§ 1

Základní ustanovení

Orgány státní správy a orgány obce (dále jen "správní orgány") vedou občany k tomu, aby dodržovali zákony a jiné právní předpisy a respektovali práva spoluobčanů; dbají zejména o to, aby občané neztěžovali plnění úkolů státní správy a nerušili veřejný pořádek a občanské soužití.

§ 2

Pojem přestupku

- (1) Přestupkem je zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin.*
- (2) Přestupkem není jednání, jímž někdo odvrací*
- a) přiměřeným způsobem přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný zákonem nebo*

³³ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, část 2, hlava 5, § 398

- b) *nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak.*

Zavinění

§ 3

K odpovědnosti za přešupek postačí zavinění z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění.

§ 4

(1) Přešupek je spáchán z nedbalosti, jestliže pachatel

- a) *věděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tento zájem neporuší nebo neohrozí nebo*
- b) *nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ač to vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům vědět měl a mohl.*

(2) Přešupek je spáchán úmyslně, jestliže pachatel

- a) *chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem nebo*
- b) *věděl, že svým jednáním může ohrozit zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, byl s tím srozuměn.*

(3) Jednáním se rozumí i opomenutí takového konání, k němuž byl pachatel podle okolností a svých osobních poměrů povinen.

§ 5

Věk a nepřičetnost

(1) Za přešupek není odpovědný, kdo v době jeho spáchání nedovršil patnáctý rok svého věku.

(2) Za přešupek není odpovědný, kdo pro duševní poruchu v době jeho spáchání nemohl rozpoznat, že jde o porušení nebo ohrožení zájmu chráněného zákonem, nebo nemohl ovládat své jednání. Odpovědnosti se však nezbujuje ten, kdo se do stavu nepřičetnosti přivedl, byť i z nedbalosti, požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky.³⁴

³⁴ Zák. č. 200/1990 Sb., o přešupcích, § 1-5

Zákon o přestupcích je další důležitou normou v oblasti ochrany vlastnických práv. Výše citované ustanovení definuje pojem přestupku, zavinění a deliktní způsobilost. Ustanovení o deliktní způsobilosti, zavinění úmyslném a z nedbalosti a o nepříčetnosti se obdobně vyskytuje i v trestním zákoně.

Přestupek je obecně jednou ze základních forem správního deliktu. Zákon o přestupcích je normou hmotněprávní, obsahuje však i procesněprávní ustanovení upravující činnost státních orgánů při vyřizování přestupků.

§ 11

(1) Za přestupek lze uložit tyto sankce:

- a) napomenutí,*
- b) pokutu,*
- c) zákaz činnosti,*
- d) propadnutí věci.*

(2) Sankci lze uložit samostatně nebo s jinou sankcí; napomenutí nelze uložit spolu s pokutou.

(3) Od uložení sankce lze v rozhodnutí o přestupku upustit, jestliže k nápravě pachatele postačí samotné projednání přestupku.³⁵

V § 11 zákona 200/1990 Sb. jsou uvedeny sankce, které lze uložit za přestupek. V případě pokuty je nutno zmínit též možnost uložení pokuty v blokovém řízení. Blokové řízení je formou zkráceného správního řízení, které lze využít v případě, že přestupek je spolehlivě zjištěn, není na místě jej vyřídit domluvou a přestupce souhlasí se zaviněním a s výší uložené pokuty. V případě nesplnění těchto podmínek je nutno věc projednat ve správním řízení místně a věcně příslušným orgánem.

Sankce za přestupky odpovídají stupni jejich společenské nebezpečnosti, která je obecně zpravidla nepatrná, a jsou převážně výchovného charakteru. Postupně s vývojem společnosti a právního řádu dochází i ke změně pohledu na společenskou nebezpečnost různých druhů jednání. Typickým příkladem mohou být některé přestupky v dopravě (typicky řízení vozidla osobou pod vlivem alkoholu nebo osobou, která není držitelem příslušné skupiny řidičského oprávnění), jejichž nebezpečnost pro společnost přestala být považována za nepatrnou a na tomto podkladě byly vytvořeny nové skutkové podstaty trestných činů.

³⁵ Zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 11

§ 50

Přestupky proti majetku

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- a) úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku, nebo se o takové jednání pokusí,*
- b) úmyslně neoprávněně užívá cizí majetek nebo si присvojí cizí věc nálezem nebo jinak bez přivolení oprávněné osoby,*
- c) úmyslně ukryje nebo na sebe nebo jiného převede věc, která byla získána přestupkem spáchaným jinou osobou, nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno.*

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 15 000 Kč.³⁶

Ustanovení § 50 zákona o přestupcích definuje skutkové podstaty přestupků vztahující se k ochraně vlastnických práv. K projednání těchto přestupků jsou příslušné obecní úřady nebo určené zvláštní orgány obcí, v případě zjištění přestupku orgány Policie České republiky mohou být tyto přestupky projednány i v blokovém řízení nebo oznámeny k projednání orgánům obce dle místní příslušnosti určené místem, kde se skutek stal nebo vyšel najevo.

§ 70

Náhrada škody

(1) Uplatnil-li ten, komu byla přestupkem způsobena majetková škoda, nárok na její náhradu v řízení o přestupku, nebo u orgánu policie v trestním řízení, pokud věc byla postoupena správnímu orgánu k projednání a nejde o přestupek, který se projedná jen na návrh (dále jen "poškozený"), působí správní orgán, který přestupek projedná, k tomu, aby byla škoda dobrovolně nahrazena.

(2) Jestliže škoda a její výše byla spolehlivě zjištěna a škoda nebyla dobrovolně nahrazena, uloží správní orgán pachateli přestupku povinnost ji nahradit; jinak odkáže poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody na soud nebo jiný příslušný orgán.

(3) Zemře-li poškozený, správní orgán o náhradě škody nerozhodne.³⁷

Procesněprávní ustanovení § 70 zákona č. 200/1990 Sb. je důležité z pohledu uspokojení oprávněných nároků poškozeného. Je zde přímo zakotvena povinnost správního orgánu působit na pachatele přestupku tak, aby vzniklou škodu nahradit.

³⁶ Zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 50

³⁷ Zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 70

V případě neuhrazení škody je poškozený nucen se obrátit na soud s občanskoprávní žalobou o náhradu vzniklé škody.

SPRÁVNÍ ŘÁD

Zákon číslo 500 z roku 2004 Sb. je základní procesněprávní normou v oblasti správního práva, které zasahuje prakticky do všech oblastí takzvaného práva veřejného mimo trestního práva, které je upraveno zvláštním předpisem.

§ 1

- (1) *Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy (dále jen "správní orgán").*
- (2) *Tento zákon nebo jeho jednotlivá ustanovení se použijí, nestanoví-li zvláštní zákon jiný postup.*
- (3) *Tento zákon se nepoužije pro občanskoprávní, obchodněprávní a pracovněprávní úkony prováděné správními orgány a na vztahy mezi orgány téhož územního samosprávného celku při výkonu samostatné působnosti.*

§ 2

- (1) *Správní orgán postupuje v souladu se zákony a ostatními právními předpisy, jakož i mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen "právní předpisy"). Kde se v tomto zákoně mluví o zákoně, rozumí se tím též mezinárodní smlouva, která je součástí právního řádu.*
- (2) *Správní orgán uplatňuje svou pravomoc pouze k těm účelům, k nimž mu byla zákonem nebo na základě zákona svěřena, a v rozsahu, v jakém mu byla svěřena.*
- (3) *Správní orgán šetří práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, jichž se činnost správního orgánu v jednotlivém případě dotýká (dále jen "dotčené osoby"), a může zasahovat do těchto práv jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu.*
- (4) *Správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.*

§ 3

Nevyplývá-li ze zákona něco jiného, postupuje správní orgán tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v § 2.

§ 4

- (1) Veřejná správa je službou veřejnosti. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstřícně.*
- (2) Správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné.*
- (3) Správní orgán s dostatečným předstihem uvědomí dotčené osoby o úkonu, který učiní, je-li to potřebné k hájení jejich práv a neohrozí-li to účel úkonu.*
- (4) Správní orgán umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.³⁸*

Citovaná ustanovení definují působnost správního řádu a základní povinnosti orgánů veřejné správy v postavení správního orgánu. Správní řád je obsáhlou právní normou, která stanovuje práva a povinnosti účastníků řízení a rovněž oprávnění a povinnosti správních orgánů. Jsou zde specifikovány jednotlivé typy správních řízení, druhy rozhodnutí a opravné prostředky proti těmto rozhodnutím.

Důležité je rovněž ustanovení správního řádu o možnosti exekuce proti povinnému k zajištění plnění jeho vzniklých závazků.

TRESTNÍ ZÁKON

§ 1

Účelem trestního zákona je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob.

³⁸ Zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, § 1-4

§ 2

Prostředky k dosažení účelu trestního zákona jsou pohružka tresty, ukládání a výkon trestů a ochranná opatření.

§ 3

Trestný čin

- (1) Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.*
- (2) Čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.*
- (3) K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li tento zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*
- (4) Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.³⁹*

Trestní zákon je jedinou normou trestního práva hmotného v právním řádu České republiky. Citovaná ustanovení obsahují účel a působnost zákona. Dále je uvedena definice trestného činu. Na rozdíl od přestupku je u trestného činu zpravidla vyžadováno zavinění úmyslné (pokud skutkové podstata daného trestného činu nestanoví, že postačí zavinění z nedbalosti). Zároveň je zde oproti přestupkům vyšší škoda i nebezpečnost činu pro společnost.

Dalším rozdílem mezi trestním a správním právem je i trestnost přípravy nebo pokusu trestného činu.

Deliktní odpovědnost, stejně jako u přestupků, je dle aktuálně účinné právní úpravy nabyta dovršením věku 15 let.

§ 23

Účel trestu

- (1) Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.⁴⁰*

³⁹ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 1-3

⁴⁰ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 23

§ 27

Za spáchané trestné činy může soud uložit pouze tyto tresty

- a) odnětí svobody,*
- b) obecně prospěšné práce,*
- c) ztrátu čestných titulů a vyznamenání,*
- d) ztrátu vojenské hodnosti,*
- e) zákaz činnosti,*
- f) propadnutí majetku,*
- g) peněžitý trest,*
- h) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,*
- ch) vyhoštění,*
- i) zákaz pobytu.⁴¹*

Tato ustanovení trestního zákona určují účel trestu ukládaného za trestný čin a druhy trestů, které je možno uložit. V současnosti se prosazuje ukládání takzvaných alternativních trestů, které jsou v § 27 prozatím zastoupeny pouze obecně prospěšnými pracemi. V nově připravované právní úpravě budou alternativní tresty rozšířeny ještě např. o možnost uložení tzv. domácího vězení.

Mimo trestu lze například nepřičetnému nebo jinak nezpůsobilému pachateli uložit ochranná opatření, kterými jsou ochranná výchova, zabezpečovací detence, ochranné léčení a zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Trestné činy mladistvých se projednávají podle zvláštního zákona 218 z roku 2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, který stanoví zvláštní způsob trestního řízení a upravuje i možnost ukládání trestů nezletilým.

Vzhledem k tomu, že ochrana vlastnických práv je rozložena do více skutkových podstat trestných činů, uvedu zde citace nejvíce frekventovaných skutkových podstat. Z důvodu rozsahu budou citovány pouze základní skutkové podstaty:

§ 121

Poškozování spotřebitele

(1) Kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli nepatrnou tím, že poškozuje spotřebitele zejména tak, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo

⁴¹ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 27

kdo uvede ve větším rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem⁴².

§ 126

Porušení povinnosti v insolvenčním řízení

Kdo v insolvenčním řízení maří nebo ztěžuje výkon funkce insolvenčního správce, a tím ohroží účel insolvenčního řízení, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.⁴³

§ 152

Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

(1) Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁴⁴

§ 234

Loupež

(1) Kdo proti jinému užije násilí, nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.⁴⁵

§ 247

Krádež

(1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

- a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou,*
- b) čin spáchá vloupáním,*
- c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,*
- d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo*

⁴² Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 121

⁴³ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 126

⁴⁴ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 152

⁴⁵ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 234

e) *byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*⁴⁶

V ustanovení § 247 trestního zákona nelze pominout písmeno d) a e), kdy v těchto případech se jedná o jednání se zvýšenou společenskou nebezpečností bez ohledu na výši škody.

§ 248

Zpronevěra

(1) *Kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*⁴⁷

§ 249

Neoprávněné užívání cizí věci

(1) *Kdo se zmocní cizí věci nikoli malé hodnoty nebo motorového vozidla v úmyslu jich přechodně užívat, nebo kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli malou tím, že neoprávněně takových věcí, které mu byly svěřeny, přechodně užívá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*⁴⁸

§ 249a

Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru

(1) *Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem.*
(2) *Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání domu, bytu nebo nebytového prostoru neoprávněně brání.*

⁴⁶ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 247

⁴⁷ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 248

⁴⁸ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 249

§ 249b

Neoprávněné držení platební karty

Kdo si neoprávněně opatří nepřenosnou platební kartu jiného, identifikovatelnou podle jména nebo čísla, nebo předmět způsobilý plnit její funkci, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁴⁹

§ 250

Podvod

(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁵⁰

§ 251

Podílnictví

(1) Kdo ukryje, na sebe nebo jiného převede anebo užívá

- a) věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem spáchaným v České republice nebo v cizině jinou osobou nebo jako odměna za něj, nebo*
- b) věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a),*

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti; spáchá-li však čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející z trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.⁵¹

§ 252a

Legalizace výnosů z trestné činnosti

(1) Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

⁴⁹ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 249a-249b

⁵⁰ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 250

⁵¹ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 251

- a) věci nebo jiné majetkové hodnoty získané trestným činem spáchaným v České republice nebo v cizině nebo jako odměna za něj, nebo
- b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a),
- s cílem vzbudit zdání, že taková věc nebo jiná majetková hodnota byla nabyta v souladu se zákonem, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.⁵²

§ 254

Zatajení věci

- (1) Kdo si přisvojí cizí věc nikoli nepatrné hodnoty, která se dostala do jeho moci nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch.⁵³

§ 255

Porušování povinnosti při správě cizího majetku

- (1) Kdo jinému způsobí škodu nikoli malou tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.⁵⁴

§ 256

Poškozování věřitele

- (1) Kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že
- a) zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku,
- b) předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek,
- c) svůj majetek zdánlivě zmenšuje, nebo

⁵² Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 252a

⁵³ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 254

⁵⁴ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 255

- d) v řízení před soudem odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo i jen částečně zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že
- a) zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část majetku dlužníka, nebo
 - b) k majetku dlužníka uplatní neexistující právo nebo pohledávku.⁵⁵

§ 256a

Zvýhodňování věřitele

- (1) Kdo jako dlužník, který není schopen plnit své splatné závazky, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.⁵⁶

§ 256b

Pletichy v insolvenčním řízení

- (1) Kdo jako věřitel v souvislosti s hlasováním věřitelů v insolventním řízení přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo věřiteli v souvislosti s hlasováním věřitelů v insolvenčním řízení poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch.
- (3) Odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem bude potrestán, kdo jako insolvenční správce, člen věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů v insolvenčním řízení přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší.
- (4) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 značnou škodu.
- (5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 škodu velkého rozsahu.⁵⁷

⁵⁵ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 256

⁵⁶ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 256a

⁵⁷ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 256b

§ 256c

Předlužení

- (1) *Kdo, byť i z vědomé nedbalosti [§ 5 písm. a)], si přivodí předlužení tím, že*
- a) činí vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům,*
 - b) spravuje svůj majetek způsobem, který neodpovídá zákonem mu uloženým nebo smluvně převzatým povinnostem nebo je s nimi v hrubém nepoměru,*
 - c) užívá poskytnutý úvěr v rozporu nebo hrubém nepoměru s jeho účelem,*
 - d) poskytuje ze svého majetku půjčky nebo úvěry jiným osobám, ač to je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům, nebo*
 - e) učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod nebo operaci, která nenáleží k jeho pravidelné podnikatelské činnosti nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům,*
- bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.*
- (2) *Stejně bude potrestán, kdo, byť i z vědomé nedbalosti [§ 5 písm. a)], ač ví, že je předlužen, přijme nový závazek nebo zřídí zástavu.⁵⁸*

§ 257

Poškozování cizí věci

- (1) *Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁵⁹*

§ 257a

Poškození a zneužití záznamu na nosiči informací

- (1) *Kdo získá přístup k nosiči informací a v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch*
- a) takových informací neoprávněně užije,*
 - b) informace zničí, poškodí, změní nebo učiní neupotřebitelnými, nebo*
 - c) učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného telekomunikačního zařízení,*

⁵⁸ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 256c

⁵⁹ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 257

bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁶⁰

§ 257b

(1) Kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.⁶¹

§ 258

Zneužívání vlastnictví

Kdo poškodí důležitý kulturní nebo jiný důležitý obecný zájem tím, že zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnou nebo zašantročí vlastní věc, která požívá ochrany podle zvláštních předpisů, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.⁶²

Vzhledem k omezenému rozsahu bakalářské práce zde byly citovány základní skutkové podstaty některých trestných činů, které mají přímý vztah k ochraně vlastnických práv.

TRESTNÍ ŘÁD

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, dále jen trestní řád, je jedinou procesně právní normou trestního práva České republiky. Jeho úkolem je upravit postup orgánů činných v trestním řízení, kterými jsou Policie České republiky, státní zástupce a soud, a dále určuje postup a pravidla trestního řízení před soudem. Jeho nedílnou součástí je mimo jiné stanovení jak oprávnění a povinností orgánů činných v trestním řízení, tak i stanovení práv poškozených v tomto řízení.

§ 1

Účel zákona

(1) Účelem trestního řádu je upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání

⁶⁰ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 257a

⁶¹ Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 257b

⁶² Zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 258

zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti.

(2) Pomáhat k dosažení účelu trestního řízení je právem a podle ustanovení tohoto zákona i povinností občanů.⁶³

Poškozený

Oprávnění poškozeného a uplatnění nároku na náhradu škody

§ 43

- (1) Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda (poškozený), má právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů (§ 65), zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání a před skončením řízení se k věci vyjádřit.
- (2) Za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.
- (3) Poškozený, který má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit tuto škodu. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody uplatňuje.
- (4) Poškozený se může rovněž výslovným prohlášením sděleným orgánu činnému v trestním řízení vzdát procesních práv, které mu tento zákon jako poškozenému přiznává.

§ 44

- (1) Oprávnění poškozeného nemůže vykonávat ten, kdo je v trestním řízení stíhán jako spoluobviněný.
- (2) Je-li počet poškozených mimořádně vysoký a jednotlivým výkonem jejich práv by mohl být ohrožen rychlý průběh trestního stíhání, rozhodne předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, že poškození mohou svá práva v trestním řízení uplatňovat pouze prostřednictvím společného zmocněnce, kterého si zvolí. Rozhodnutí oznámí v řízení před soudem soud a

⁶³ Zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, § 1

v přípravném řízení státní zástupce poškozeným, kteří již uplatnili nárok na náhradu škody; ostatním poškozeným rozhodnutí oznámí při prvním úkonu trestního řízení, ke kterému se předvolávají nebo o kterém se vyrozumívají. Jestliže by celkový počet zvolených zmocněnců vzrostl na více než šest a poškození se mezi sebou o výběru nedohodnou, provede výběr s přihlédnutím k zájmům poškozených soud. Společný zmocněnec vykonává práva poškozených, které zastupuje, včetně uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení.

(3) Návrh podle § 43 odst. 3 nelze podat, bylo-li o nároku již rozhodnuto v občanskoprávním nebo v jiném příslušném řízení.⁶⁴

Citovaná ustanovení trestního řádu upravují účel zákona a následně postavení a práva poškozeného v trestním řízení. Z pohledu ochrany vlastnických práv je zejména důležité právo na uplatnění náhrady škody. Povinnost nahradit škodu může určit přímo trestní soud v odsuzujícím rozsudku, nebo může poškozeného odkázat na vymáhání náhrady škody v občanskoprávním soudním řízení. Druhá možnost, byť se na první pohled může jevit pro poškozeného jako složitější a nevýhodná, umožňuje poškozenému v takzvaném adhezním řízení žádat i úhradu škody následné a příslušenství, které nejsou započítávány do výše škody pro účely trestního řízení.

Zajištění nároku poškozeného

§ 47

(1) Je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až o pravděpodobné výše škody zajistit na majetku obviněného.⁶⁵

Výše citované ustanovení hovoří o zajištění oprávněného nároku poškozeného v trestním řízení do pravděpodobné výše škody na majetku obviněného. Lze ho užít v případě, kdy je obava, že obviněný bude mařit nebo ztěžovat náhradu škody, kterou trestným činem způsobil.

V průběhu trestního řízení lze také dle ustanovení § 79a, 79b, 79c a 79d zajistit majetek (peněžní prostředky na bankovních účtech, nemovitost, cenné papíry, jiné

⁶⁴ Zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, § 43-44

⁶⁵ Zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, § 47

majetkové hodnoty), aby s nimi obviněný nemohl disponovat a mařit nebo ztěžovat tak navrácení majetku pocházející z trestné činnosti poškozeným.

§ 154

Povinnost k náhradě nákladů poškozeného

(1) Byl-li poškozenému alespoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody, je odsouzený, jemuž byla povinnost k náhradě škody uložena, povinen nahradit mu náklady potřebné k účelnému uplatnění jeho nároku na náhradu škody v trestním řízení, včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce.

(2) Soud může podle povahy věci a okolností případu rozhodnout na návrh poškozeného o tom, že se odsouzenému ukládá povinnost uhradit poškozenému zcela nebo zčásti náklady související s účastí poškozeného v trestním řízení, a to i v případě, že poškozenému nebyl přiznán nárok na náhradu škody ani zčásti.⁶⁶

Trestní řád dále upravuje postup orgánů činných v trestním řízení v průběhu přípravného řízení a po zahájení trestního stíhání. Dále upravuje způsob řízení před soudem, druhy rozhodnutí, zvláštní způsoby řízení a opravné prostředky, kterými jsou v trestním řízení stížnost proti usnesení, odvolání proti rozsudku a jako mimořádný opravný prostředek dovolání.

PROBLEMATIKA OCHRANY VLASTNICKÝCH PRÁV

Majetek a vlastnická práva obecně jsou, jak už bylo dříve v této bakalářské práci uvedeno, nejčastějším předmětem občanskoprávních soudních sporů. Obdobně je tomu i v právu veřejném, tedy zejména právu správním a právu trestním, kdy vlastnická práva se stávají nejčastějším objektem útoků pachatelů protiprávního jednání.

OCHRANA VLASTNICTVÍ V OBČANSKOPRÁVNÍCH SPORECH

Vlastnické žaloby nejsou v platném občanském zákoníku podrobně upraveny. Původně obsahoval občanský zákoník ustanovení o těchto žalobách jen v § 132 (dnes § 126), který obecně konstatoval, že občan má právo na ochranu proti tomu, kdo

⁶⁶ Zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, § 154

neoprávněně do jeho vlastnického práva zasahuje; zejména se může domáhat vydání věci na tom, kdo mu ji neprávem zadržuje. Toto ustanovení bylo novelou č. 509/1991 Sb. změněno tak, že ochrana byla poskytnuta i oprávněnému držiteli a detentorovi a byly upraveny i základní otázky vztahu mezi vlastníkem a držitelem, které, ač zařazeny k ustanovením o držbě, vymezují i obsah vlastnické žaloby.⁶⁷

JUDr. Jiří Spáčil, CSc. Definuje ve své knize Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku následující druhy vlastnických žalob:

1. Žaloba na vydání věci (reivindikační žaloba)

Reivindikční žalobou (nazývanou též žalobou indikační nebo žalobou na vydání věci) uplatňuje vlastník právo na vydání věci proti tomu, kdo mu ji neoprávněně zadržuje. Žalobcem je tedy vždy vlastník věci, žalovaným je ten, kdo věc má ve faktické moci (v držbě anebo v detenci) bez právního důvodu. Obdobně může žalovat na vydání věci oprávněný držitel anebo ten, kdo je oprávněn mít věc u sebe, tedy oprávněný detektor (§ 123 odst. 2 Občanského zákoníku).⁶⁸

2. Negatorní žaloba

Negatorní žalobou se vlastník domáhá ochrany proti takovým zásahům do jeho práva, které spočívají v jiném rušení než v neoprávněném zadržování jeho věci. Může jít například o neoprávněné užívání cesty vedoucí přes pozemek, o přechod nebo přejezd přes pozemek, čerpání vody ze sousední studny, terénní úpravy, ukládání různých předmětů na sousedním pozemku, započetí stavby apod. Zvláštním případem negatorních žalob jsou žaloby z imisí. Původně, jak ostatně napovídá jejich název, sloužily negatorní žaloby k popření práva žalovaného zasahovat do žalobcova vlastnického práva, později i k zákazu rušení. Dnes se lze negatorní žalobou domáhat i odstranění následků neoprávněného zásahu.⁶⁹

⁶⁷ JUDr. Jiří Spáčil, CSc., Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku, 2. doplněné vydání, C.H. Beck, 2002, ISBN 80-7179-385-X, část první, kapitola I, strana 2

⁶⁸ JUDr. Jiří Spáčil, CSc., Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku, 2. doplněné vydání, C.H. Beck, 2002, ISBN 80-7179-385-X, část první, kapitola II, strana 10-11

⁶⁹ JUDr. Jiří Spáčil, CSc., Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku, 2. doplněné vydání, C.H. Beck, 2002, ISBN 80-7179-385-X, část třetí, kapitola I, strana 125

3. Další druhy vlastnických žalob v některých zvláštních případech

Stavba na cizím pozemku

Otázka ochrany práva vlastníka, na jehož pozemku je postavena cizí stavba, je v právní praxi velmi aktuální. Problémy vyvolalo opouštění zásady, že stavba je součástí pozemku (superficies solo cedit), i právní a faktický stav před rokem 1990, kdy byl mnohdy kladen větší důraz na užívací práva než na právo vlastnické. V této souvislosti je třeba řešit tři základní okruhy problémů: kdy je stavba samostatnou věcí, která může být předmětem občanskoprávních vztahů (to souvisí s otázkou, kdy má být předmětem vlastnické žaloby stavba a kdy jen pozemek, jehož je součástí), dále jde o problematiku neoprávněné stavby podle § 135c Občanského zákoníku a konečně o případy, kdy někdo má stavbu na cizím pozemku na základě již zaniklého práva.⁷⁰

Vlastnická žaloba na vyklizení bytu a bytové náhrady

Vlastnickou žalobou je i žaloba vlastníka domu na vyklizení bytu nebo místnosti v tomto domě. Vlastnické žaloby na vyklizení bytu vycházejí – jako všechny vlastnické žaloby – z § 126 odst. 1 Občanského zákoníku; vyznačují se však nepřehlédnutelnými odchylkami od jiných vlastnických žalob a tvoří jejich zvláštní skupinu. Je tomu tak proto, že tyto žaloby se dotýkají práva na bydlení, které je základním lidským právem, i když není ani v Listině základních práv a svobod, ani v zákoně výslovně uvedeno.⁷¹

V citovaných ustanoveních byly zmíněny některé nejčastější žaloby v oblasti ochrany vlastnických práv. V oblasti finančních pohledávek lze ještě přiřadit například návrh na vydání platebního rozkazu.

OCHRANA VLASTNICTVÍ V OBLASTI VEŘEJNÉHO PRÁVA

Jedním z hlavních rozdílů mezi právem veřejným a právem soukromým v oblasti postupu občana při ochraně jeho vlastnických práv je ve způsobu interakce s orgány veřejné správy. Zatímco v případě soukromého práva, tedy práva občanského a obchodního, se poškozený zpravidla domáhá svých práv soudně, kdy musí podat žalobu splňující náležitosti dané občanským soudním řádem a zpravidla rovněž zaplatit soudní

⁷⁰ JUDr. Jiří Spáčil, CSc., Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku, 2. doplněné vydání, C.H. Beck, 2002, ISBN 80-7179-385-X, část čtvrtá, kapitola I, str. 178

⁷¹ JUDr. Jiří Spáčil, CSc., Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku, 2. doplněné vydání, C.H. Beck, 2002, ISBN 80-7179-385-X, část čtvrtá, kapitola II, str. 201

poplatek, v oblasti práva veřejného (tedy práva trestního a správního) občan pouze učiní podání příslušnému orgánu, který má poté zákonnou povinnost zahájit ve věci prověřování a v případě zjištění, že byla naplněna skutková podstata trestného činu nebo správního deliktu, zahájit příslušné správní nebo trestní řízení. Rozdíl je také v povinnosti správních orgánů a orgánů činných v trestním řízení prověřit každé podání a každé podezření z trestného činu nebo správního deliktu, o které se dozví. Správní orgán nebo orgán činný v trestním řízení následně ve věci postupuje samostatně, přičemž poškozeného vyzývá k úkonům, které je nutno provést a zároveň ho při jednotlivých úkonech poučuje o jeho právech a povinnostech.

Z pohledu účastníka řízení tedy lze říci, že být poškozeným v trestním nebo správním řízení je jednodušší a klade podstatně menší nároky na odborné znalosti a dovednosti než při uplatnění svých nároků žalobou v občanskoprávním řízení, kde je pro laika téměř nezbytné být již od prvopočátku zastupován advokátem nebo jinou osobou dostatečně odborně způsobilou k vedení jednání před soudem. V řízení správním nebo trestním je v podstatě zastoupení nutné až ve fázi, kdy dochází k vymáhání škody v adhezním řízení před soudem.

Jak bylo výše citováno, existuje celá řada skutkových podstat trestných činů a správních deliktů, jejichž úkolem je ochrana vlastnických práv. Zákonné úpravy se neustále vyvíjejí společně s vývojem společnosti. Těmito skutkovými podstatami jsou postiženy prakticky všechny druhy neoprávněných a násilných zásahů do vlastnických práv jiné osoby. Dalšími, zejména procesněprávními, úpravami, jsou stanoveny povinnosti orgánů veřejné správy konat tak, aby v rámci svých možností poskytly maximální možnou ochranu proti pachatelům těchto skutků.

Z pohledu občana lze označit za problematické také poměrně nízké procento objasněnosti majetkové trestné činnosti, kdy tato úroveň výrazně zaostává za procentem objasněnosti například násilné nebo hospodářské trestné činnosti (viz. Příloha č. 1).

V posledních letech můžeme také pozorovat výraznou snahu orgánů veřejné správy o zjednodušení a zpříjemnění interakce z pohledu běžného občana, ať už změnou prostředí v úřadovnách orgánů veřejné správy, nebo přívětivějším přístupem.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zkoumání právního řádu České republiky a zjištění úrovně ochrany vlastnických práv, a to s důrazem na ochranu vlastnických práv z pohledu běžného občana a jeho interakce s orgány veřejné správy.

Lze říci, že právní řád České republiky poskytuje jednotlivci dostatek zákonných ustanovení zajišťujících ochranu jeho vlastnických práv. Rovněž tak má občan právo domáhat se svých práv u nezávislého soudu, správních orgánů nebo orgánů činných v trestním řízení.

Problematika ochrany vlastnických práv je v právním řádu České republiky rozdělena do celé řady zákonů, přičemž vzhledem k rozsahu této bakalářské práce nebylo možno citovat všechna relevantní zákonná ustanovení. Z pohledu laika je tento systém relativně nepřehledný a je obtížné se v něm orientovat. Z tohoto důvodu ten, kdo nemá alespoň základní právní vzdělání, není zpravidla schopen samostatně podat žalobu a hájit svá práva před nezávislým soudem. K tomuto problému přispívá i to, že ještě donedávna byla výuka právních předmětů na školách často zanedbávána nebo odsouvána do pozadí a často se pak setkáváme s tím, že běžný občan nemá ani základní znalosti týkající se jeho základních práv a svobod. Takový člověk poté není schopen reálně zhodnotit svou situaci z pohledu zákona, což může mít negativní dopad na jeho schopnost uplatňovat a vymáhat svá zákonná práva. Vzhledem k vysokým finančním nákladům na zastupování advokátem se řada lidí rozhoduje této možnosti nevyužít.

Důsledkem těchto problémů je potom zmatenost občana v interakci s orgány veřejné správy a nevědomost, na kterou instituci se se svým problémem obrátit. V praxi se tak lze setkat s tím, že jsou podávána trestní oznámení ve věcech, které jsou zcela zřejmě předmětem občanskoprávního soudního sporu a naopak.

Dalším často kritizovaným problémem je délka trvání řízení, ať už se jedná o občanskoprávní spor nebo o trestní či správní řízení. Délka řízení se přímo odvíjí jednak od zatíženosti jednotlivých institucí (soudy, Policie ČR, státní zastupitelství, městské a obecní úřady atd.). Další průtahy jsou způsobeny dodržováním procesních norem (například známý problém s doručováním písemností do vlastních rukou) a nebo obecně nekázní účastníků řízení, kteří se například opakovaně nedostaví k soudnímu jednání nebo k provedení jiného úkonu bez řádné omluvy, což nutí orgány veřejné správy tyto úkony dále odkládat nebo odročovat.

Zejména v posledních pěti letech je viditelná výrazná snaha státu urychlit a zjednodušit průběh řízení. Dochází například k navýšení počtu soudců a zefektivnění činnosti soudců. Rovněž dochází k elektronizaci jednotlivých druhů řízení, což napomůže rychlejšímu a efektivnějšímu sdílení informací jak mezi jednotlivými orgány veřejné správy navzájem, tak i mezi těmito orgány a občanem. Přelomovou změnou bylo také zavedení zkráceného trestního řízení, které u méně závažných trestných činů, nejčastěji majetkové povahy, výrazně zkracuje dobu mezi dopadením pachatele a jeho

odsouzením, což umožňuje poškozenému mnohem dříve a rychleji vymáhat na pachateli náhradu škody.

Závěrem lze říci, že Česká republika jako stát poskytuje svým občanům a lidem žijícím na jejím území dostatečnou ochranu vlastnických práv a dostatek možností zjednat nápravu při neoprávněném zásahu do těchto práv. Česká republika v tomto ohledu nijak nevybočuje z úrovně ochrany vlastnických práv ostatních vyspělých států užívajících systém kontinentálního práva. Systém ochrany vlastnických práv se neustále vyvíjí společně s vývojem společnosti. Společně s vývojem zákonných ustanovení k ochraně vlastnických práv se pozitivně vyvíjí i vymahatelnost práva, kdy dochází k výraznému zrychlení a zefektivnění průběhu všech typů řízení před státními orgány.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Ústava České republiky
2. Listina základních práv a svobod
3. Zák. č. 40/1964 Sb. Občanský zákoník
4. Zák. č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník
5. Zák. č. 99/1963 Sb. Občanský soudní řád
6. Zák. č. 184/2006 Sb. O vyvlastnění
7. Zák. č. 500/2004 Sb. Správní řád
8. Zák. č. 200/1990 Sb. O přestupcích
9. Zák. č. 140/1961 Trestní zákon
10. Zák. č. 141/1961 Trestní řád
11. Zák. č. 328/1991 Sb. O konkurzu a vyrovnání
12. Zák. č. 182/2006 Sb. O insolvenční
13. Zák. č. 121/2000 Sb. O právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským
14. Jiří Spáčil - Ochrana vlastnictví a držby v občanském zákoníku, 2. vydání, vydané C. H. BECK 2004, ISBN 80-7179-385-X
15. Jan Filip, Jan Svatoň, Josef Zimek – Základy Státovědy, vyd. Masarykova Univerzita v Brně 2004, ISBN 80-210-4057-2
16. Internetový portál <http://portal.gov.cz>
17. Internetový portál <http://www.policie.cz>

SEZNAM PŘÍLOH

- I. Statistický výkaz č. 1 – kriminalita za období od 1.1.2008 do 31.12.2008

PŘÍLOHY

Příloha I - statistický přehled majetkové trestné činnosti za rok 2008

Statistický výkaz č. 1 - kriminalita za období od 1.1.2008 do 31.12.2008 Česká republika

TSK	Název	Zjištěno		z toho		Celkem		Objasněno				Spácháno skutků				Stíháno, vyšetřováno osob				Škody	
		Počet	v provedení fovaní	ukončeno provedením	Pod vlivem	Alko-hol	Reci-divisté	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let	Děti 1-17 let	Celkem	Reci-divisté	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let	Mladiství 15-17 let	Ženy	Celkem	Zajištěno			
																			Počet	tečné	Pod vlivem
311	Krádeže vloupáním do obch.	3 982	3 407	588	56	50	705	60	155	133	641	349	45	83	25	208 761	1 706				
312	Krádeže vloup. do výkl. skříní	283	251	34	8	9	45	9	20	24	82	30	7	15	6	10 610	64				
321	Kr. vl. do restaurací a hostinců	2 992	2 210	382	80	27	458	21	95	104	440	227	14	98	17	74 370	423				
322	Kr. vl. do ubytovacích objektů	690	611	84	92	22	74	2	3	5	78	42	4	6	9	272 356	13				
323	Krádeže vloupáním do kiosků	1 125	1 001	126	343	40	17	231	47	97	312	122	45	68	11	25 802	90				
324	Kr. vl. do jídeln. kuch. stávk. zař.	104	93	11	22	3	14	1	6	7	21	12	0	3	1	3 136	1				
331	Kr. vl. do obj. st. um. př.-ne 332	39	35	4	5	0	0	0	0	0	6	4	0	0	1	2 401	4				
332	Kr. vl. do kult. objektů - ne 331	110	96	13	22	0	21	0	1	1	14	13	0	0	0	4 784	141				
341	Kr. vl. do pokl. a panc. skříní	159	136	25	42	15	0	2	0	2	25	11	2	1	2	57 482	5 263				
350	Kr. vl. do výpočet. síředisek	7	6	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1 277	0				
351	Krádeže vloupáním do škol	681	581	102	163	36	7	6	138	28	128	56	32	23	9	14 986	187				
371	Krádeže vloupáním do bytů	4 477	3 834	685	934	172	28	16	756	48	705	363	47	94	77	237 651	606				
372	Kr. vl. do vilt. chat soukr. osob	5 068	4 482	605	1 257	177	39	32	1 055	69	770	390	75	108	42	113 656	398				
373	Kr. vl. do rodinných domků	4 634	4 017	648	901	152	21	19	692	50	803	412	51	105	67	296 643	2 348				
390	Kr. vl. do ostatních objektů	29 440	26 108	3 490	4 570	614	106	81	3 609	212	4 016	2 147	241	488	193	1 253 700	7 028				
311-390	Krádeže vloupáním celkem:	53 381	46 870	6 798	1 471	320	261	7 834	549	1 426	8 042	4 179	563	1 052	460	2 577 615	18 272				
411	Krádeže kapselní	18 188	15 977	2 371	1 042	162	61	55	643	120	160	275	80	107	247	102 945	663				
433	Krádeže věci z automobilů	49 430	43 726	5 918	3 478	443	89	43	2 956	134	267	377	1 872	1 235	38	1 294 117	2 185				
434	Krádeže součástek mot. voz.	6 450	5 758	713	585	65	5	4	440	13	408	227	11	21	13	173 225	332				
435	Krádeže jízdních kol	5 256	4 950	322	801	52	21	17	687	12	52	63	361	233	11	79 978	748				
441	Krádeže domácího zvířectva	114	102	12	13	1	0	0	10	1	9	4	2	0	0	2 941	0				
451	Krádeže v bytěch	4 040	3 350	753	1 550	222	54	43	899	54	209	260	1 479	660	48	149 533	1 432				
461	Kr. věci na nádražích	186	169	18	41	3	1	1	36	1	35	24	1	5	6	6 248	31				
462	Kr. věci během jízdy v DP	227	196	32	5	4	0	0	2	0	1	1	0	1	0	2 992	1				
471	Kr. v obj. se staroz. a um. před.	45	38	11	10	1	1	1	8	1	16	7	1	2	0	8 505	100				
480	Krádeže v jiných objektech	24 641	22 049	2 818	9 605	708	375	328	8 049	125	527	633	9 368	6 659	123	682 484	14 636				
490	Krádeže ostatní	10 170	9 180	1 108	2 312	251	54	51	1 761	46	206	241	2 339	1 390	59	364 299	3 213				
411-490	Krádeže prostě celkem:	147 292	130 347	18 071	23 230	2 519	1 058	919	17 902	733	2 163	2 785	19 795	12 479	550	5 551 536	43 596				
511	Podvod	4 745	2 964	2 093	1 957	587	5	4	1 388	6	52	58	1 837	884	4	888 755	312				
521	Zpronevěra	1 273	808	535	735	167	4	4	416	1	16	17	819	352	0	171 153	142				
530	Neoprávněné užívání cizí věci	232	178	65	95	16	12	11	49	5	13	18	74	23	5	10 884	0				
588	Zatčení věci	1 073	917	164	335	33	11	10	103	33	33	381	99	11	21	41 745	127				
589	Postizování cizí věci	11 351	9 646	1 820	1 511	176	421	414	602	104	152	249	1 640	440	162	332 277	5				
590	Ostatní majetkové trestné činy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
311-590	Majetkové činy celkem:	219 347	191 730	29 546	37 792	4 969	1 831	1 623	28 294	1 409	3 844	4 936	32 588	18 456	1 295	9 573 965	62 454				

Zdroj: internetové stránky www.policie.cz, statistiky, přehled VUSC

ABSTRAKT

BÁRTA Bohumír – *Ochrana vlastnických práv v našem právním řádu: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2009, 64 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Bohuslav Petr Ph.D.

Klíčová slova: vlastnictví, vlastnická práva

Bakalářská práce analyzuje jednotlivá odvětví právního řádu České republiky. Účelem je nalézt ustanovení týkající se ochrany vlastnických práv a provést analýzu těchto ustanovení. Bakalářská práce obsahuje citace z jednotlivých zákonů ústavního práva, soukromého práva a veřejného práva včetně citací a stručných obsahů procesních norem. Cílem je vyhodnotit ochranu vlastnických práv v našem právním řádu z pohledu vlastnických práv definovaných jako jedno ze základních lidských práv a svobod a zároveň posoudit vymahatelnost práva v České republice při jejich ochraně. V závěru práce je konstatováno, že právní řád České republiky obsahuje ve všech odvětvích dostatek zákonných ustanovení k ochraně vlastnických práv občanů a poskytuje přiměřené postupy a možnosti jejich ochrany.

ABSTRACT

BÁRTA Bohumír – *Protection of ownership in our law: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies o.p.s. 2009, 64 p, Supervisor: JUDr. Bohuslav Petr Ph.D.

Key words: ownership, owner rights

This Bachelor thesis analyses individual branches of the Czech republic law system. There is an objective to find legal statements regarding ownership rights protection and to analyse these legal statements. The Bachelor thesis includes citations of the individual legal codes of constitution law, private law and public law including citations and brief summary of adjective law codes. The goal of the thesis is to evaluate protection of ownership in our law system as one of the basic human rights and simultaneously assess prosecutability of rights in the Czech republic. The conclusion is that the Czech republic law system includes sufficient amount of legal statements to protect ownership of the citizens and gives appropriate procedures and options for their protection.